

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
RADYO TELEVİZYON VE SİNEMA ANABİLİM DALI
RADYO TELEVİZYON VE SİNEMA BİLİM DALI**

**KÜRESELLEŞME SÜRECİNDE HEMŞEHRİ DERNEKLERİ
VE İNTERNETİN ROLÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Selda KÜLEKÇİ**

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. Sacide VURAL**

Ankara-2011

ONAY

Selda KÜLEKÇİ tarafından hazırlanan “*Küreselleşme Sürecinde Hemşehri Dernekleri ve İnternetin Rolü*” başlıklı bu çalışma, 13.09.2011 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda *oyçokluğu* ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından *Televizyon ve Sinema Anabilim* dalında *Yüksek Lisans* tezi olarak kabul edilmiştir.

.....

Prof. Dr. Sacide VURAL (Başkan)

.....

Prof. Dr. Ahmet ÇİFTÇİ

.....

Yrd. Doç. Dr. Erol İLHAN

ÖNSÖZ

Bu araştırmada, küreselleşme olgusuyla birlikte gelişen ve küreselleşmeyi hızlandıran internetin ve onun üzerinden kurulan hemşehri derneklerinin, derneğın üyeleri olan toplum kesimlerine kendi içine doğdukları yerel kültürlerini paylaşma, yeniden üretme ve yardımlaşma gibi işlevleri nasıl yerine getirdikleri irdelenmiştir.

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında büyük emek veren değerli hocam Prof. Dr. Sacide VURAL'a, hiçbir zaman yardımlarını ve desteklerini esirgemeyen Öğr. Gör. Bülent AKDEMİR'e ve sevgili aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ankara 2011

Selda KÜLEKÇİ

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖNSÖZ	i
İÇİNDEKİLER	ii
TABLolar	iv
KISALTMALAR	v
GİRİŞ	1
A. ARAŞTIRMANIN KONUSU	4
B. ARAŞTIRMANIN AMACI	4
C. ARAŞTIRMANIN SAYILTIARI	4
D. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI.....	5
E. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ VE GEREKÇESİ	5
F. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	6

BİRİNCİ BÖLÜM KÜLTÜR, KÜRESELLEŞME VE İNTERNET

A. KÜLTÜR	8
1. Bireyci ve Toplulukçu Kùltürler	11
2. Göçler ve Kültürel Değişme	15
B. KÜRESELLEŞME.....	20
1.Homojenleştirici Özelliği	21
a. Kültürel Bütünleşme (Homojenleşme)	26
b. Kültürel Farklılaşma (Heterojenleşme)	28
C. İNTERNET.....	31
1. İnternet ve Hemşehri dernekleri.....	34

İKİNCİ BÖLÜM HEMŞEHRİ DERNEKLERİ VE İŞLEVLERİ

A. HEMŞEHRİ DERNEKLERİNİN İŞLEVLERİ.....	44
1. Sosyo-Psikolojik İşlevler	44

2.	Ekonomik İşlevler	45
3.	Kültürel İşlevler	47
4.	Siyasi İşlevler.....	49

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İNTERNET ÜZERİNDEN KURULAN DERNEKLER VE WEB SİTELERİ

A.	İZMİR AĞRILILAR YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA DERNEĞİ	52
B.	BİNGÖLLÜLER SOSYAL YARDIMLAŞMA DAYANIŞMA EĞİTİM VE KÜLTÜR DERNEĞİ	54
C.	BATMAN İLİ, İLÇELERİ VE KÖYLERİ EĞİTİM, KÜLTÜR, DAYANIŞMA VE YARDIMLAŞMA DERNEĞİ.....	55
D.	EGE BÖLGESİ BİTLİSLİLER KÜLTÜR DAYANIŞMA VE YARDIMLAŞMA DERNEĞİ	57
E.	MARMARA ELAZIĞLILAR DERNEĞİ	59
F.	İZMİR MARDİNLİLER DERNEĞİ	60
G.	İZMİR VARTO KÜLTÜR VE DAYANIŞMA DERNEĞİ	62
H.	SİİRT İLİ ERUH İLÇESİ VE ÇEVRE KÖYLERİ SOSYAL YARDIMLAŞMA, DAYANIŞMA VE KÜLTÜR DERNEĞİ	63
İ.	TUNCELİ MESEYOLU KÖYLÜLERİ YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA DERNEĞİ	63
J.	DİYARBAKIRLILAR YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA DERNEĞİ.....	64
K.	VANLILAR YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA DERNEĞİ	65
L.	KOÇTEPE KÖYÜ SOSYAL VE YARDIMLAŞMA DERNEĞİ.....	66
	DEĞERLENDİRME VE SONUÇ.....	68
	KAYNAKÇA	77
	ÖZET	87
	ABSTRACT	88

TABLÖLAR

<u>Tablo Numarası</u>	<u>Tablonun Adı</u>	<u>Sayfa Numarası</u>
1	Seçilmiş Hemşehri Derneklerinin Web Siteleri	6
2	Toplulukçu ve Bireyci Kùltürün Özellikleri	13

KISALTMALAR

a. g. e .	: Adı Geçen Eser
akt.	: Aktaran
Ed.	: Editör
CNN	: Cable News Network
Çev.	: Çeviren
Der.	: Derleyen
ODTÜ	: Orta Doğu Teknik Üniversitesi
İ.İ.B.F	: İktisadi İdari Bilimler Fakültesi
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
T. C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TODAİE	: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü
TUBİTAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TUSES	: Türkiye Sosyal Ekonomik Siyasal Araştırmalar Vakfı
Yay.	: Yayınları
v.b.	: Ve Benzeri
v.s.	: Ve Saire

GİRİŞ

Küreselleşme olgusu, ticaretin uluslararası hale gelmesi ve giderek artmasıyla birlikte öncelikle ekonomik boyutlu bir kavram olarak ortaya çıkmış, daha sonra siyasi, kültürel ve sosyal yapılar üzerinde de etkisini göstermeye başlamıştır. Ana akım yaklaşımları küreselleşmeyi, dünyada ekonominin, siyasetin ve kültürün uluslararasılaştırılması süreci olarak açıklamaktadır.¹

Her ne kadar küreselleşmenin direksiyonu ekonomi olarak görünse de konumuz gereği ilgi odağımız kültürel küreselleşme ve küreselleşme araçları olarak iletişim teknolojileri ve bu bağlamda internetin rolü üzerinde olduğu için bu çalışmada yaşamın her alanını kuşatan bir kavram olarak kültürel küreselleşme üzerinden analizler yapılmaya devam edilmektedir. Kültürel alanda küreselleşmeye yönelik iki yaklaşımdan söz edebiliriz. Bunlardan birincisi, küreselleşmenin kültürel alanda homojenleştirici özelliğine; ikincisi ise, küreselleşmenin heterojenleştirici özelliğine vurgu yapmaktadır. Küreselleşmenin homojenleştirici yönünü ele alanlar, bu süreci ulusal-yerel kimliklerin, yaşam tarzlarının, otantikliğin yerinden edilmesi, küresel kültüre eklemlenmesi olarak değerlendirirken; heterojenleştirici yönünü ele alan yaklaşımlar, küreselleşmeyi farklılığın, ötekinin, yerelliğin kendini ifade etme imkânı bulduğu bir süreç² olarak değerlendirmektedirler.

1980'lerde yaşanan teknolojik gelişmelerle birlikte, kitle iletişim araçları küreselleşme sürecinin hız kazanmasında etkin bir rol oynamıştır.

Kitle iletişim araçları özellikle uydu yayınları sayesinde ulusal sınırları ortadan kaldırmakta, ülkeleri (özellikle de bu teknolojilere sahip olanlar

¹ Yakup Coştu, **Küreselleşme Üzerine Bazı Düşünceler**, Gazi Üniversitesi Çorum İlahiyat Fakültesi Dergisi, Cilt: IV, S. 7-8, Çorum: 2005, s. 98.

² Nalan Yetim, **"Küresel Üretim Yapılanmasına Kültürel Yanıtlar: Ulusal-Yerel?"** Doğu-Batı Dergisi, S. 18, Ankara: 2002, s. 131.

lehine) birbirleri ile daha çok “etkileşim” içerisine sokmaktadır. Bu etkileşim sayesinde ülkeler yaşamın her alanındaki kültürlerini birbirleriyle paylaşmakta, kültürel benzeşmede hızla yol almaktadırlar.

Yerel medyaların da bu küresel iletişim ağlarına bağlanması ya da küresel medyaların yerel uzantılarıyla da (CNN-Türk örneğinde olduğu gibi) küresel alanlar yerelleşmekte ve küresel güçler, eğilimler, kültürler, ...vb. dünyanın her tarafına ulaşmaktadır.³

İkinci Dünya Savaşı sonrası Türkiye’de yaşanan modernleşme hareketleri insanların kırsal kesimden kentlere ve dış ülkelere göçünü başlatmış, 1980’lerde küreselleşmenin hız kazanmasıyla birlikte bahsi geçen göç olgusu giderek artmıştır. Bu süreçte modern kent ortamının farklı kültürel yapısına uyum sağlayamayan kentlere göç eden kırsal kesim insanı beraberinde getirmiş olduğu geleneklerine, adet ve yaşam biçimlerine daha çok sarılmıştır. Bunun sonucunda bulundukları bölgelerde yalnızlıklarını gidermek, gelenek ve göreneklerine yabancılaşmamak adına, tanışmasalar bile, aynı memleketten gelen kişilerle uyum sağlayamadıkları modern kent ortamında Hemşehri dernekleri altında toplanmakta ve bu dernekler aracılığıyla içine doğduğu kendi yerel kültürünü yaşatmakta ve paylaşmaktadır. Yani çeşitli nedenlerle doğduğu yerden ayrılıp başka yerlere göç eden insanlar içine doğduğu yerel kültürünü yeni yerleştiği bölgelerde ve kentlerde bu dernekler aracılığı ile yaşamaya devam etmektedirler.

Bir başka anlatımla, hemşehri dernekleri aynı köy, ilçe, il ya da bölge insanının, kendi memleketlerinden göçüp yerleştiği kentlerde bir araya gelmek, dayanışma ve yardımlaşma ortamı oluşturmak, kalabalık şehirlerde kendi gelenek, görenek ve adetlerine yabancılaşmamak için kurdukları

³ Hasan Hüseyin Taylan ve Ümit Arkan, **Medya ve Kültür: Kültürün Medya Aracılığıyla Küreselleşmesi**, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 5, S. 1, Konya: 2008, s. 90.

yapılardır. “Bu derneklerin kuruluş nedenleri altında genellikle ikinci ve üçüncü kuşak çocuklarının köken ve kültürden kopma endişesi yatmakta; yeni kuşakların kökeninden uzaklaşmasını engellemek, aynı yöreden gelenler arasındaki dayanışmayı güçlendirmek, gençlerin birbirlerini tanımalarına, gelenek ve göreneklerin yeni kuşaklara aktarılmasına olanak sağlamak hedeflenmektedir.”⁴

İletişim teknolojileri alanında hızlı gelişmelerin yaşandığı 1980 sonrası internetin yaşamın her alanında insanlar tarafından yoğun olarak kullanımı da beraberinde getirmiş, geleneksel iletişim teknolojilerinden ayrılarak zaman ve mekan sınırlarını ortadan kaldırmıştır. Böylece zaman ve mekan sınırlarını ortadan kaldırarak birey-birey, birey - grup iletişimini olanaklı kılmış, internet üzerinden yeni toplumsal ilişkilerin ortaya çıkmasına yol açmıştır. İşte tam bu noktada, hemşehri dernekleri de internetin sunmuş olduğu bu imkânlarla farklı bir boyut kazanmakta, artık aynı bölgede ya da ilçede kurulan hemşehri derneklerinin yanı sıra, internet üzerinden kurulan hemşehri dernekleri de söz konusu olmaktadır. İnternet üzerinden kurulan hemşehri dernekleri sayesinde, Türkiye’nin tüm bölgelerinden, dünyanın farklı yerlerinde yaşayan hemşehriler birbirleriyle iletişim kurabilmekte ve yeni toplumsal ilişki ağları geliştirmekte, yerel kültürlerini yeniden üreterek bu kültürü paylaşmaya devam etmektedirler.

Genelde iletişim teknolojilerinin, özelde internetin olanaklı kıldığı küresel düzeyde serbest bilgi akışı ile birlikte yerelliğin ortadan kalkması, yani kültürel yapıyı homojenleştirdiği varsayımının yanı sıra, farklı kültürlerin farklılıklarını ortaya koyma fırsatı yakalayarak kültürel yapının heterojenliğini koruduğu varsayımı, kendi içinde çelişkili bir durum yaratmaktadır. Bu durumdan hareketle çalışma, genelde internet aracılığı ile toplumların küresel kültüre entegrasyonu, özelde ise internet üzerinden kurulan hemşehri

⁴ Ayhan Kaya ve Bahar Şahin, **Kökler ve Yollar; Türkiye’de Göç Süreçleri**, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul: 2007, s. 505.

dernekleri aracılığı ile yerel kültürün yeniden üretilmesini; eş deyişle, bu dernekler üzerinden ataerkil ideolojinin toplumsal yaşamdaki egemen kıldığı anlayışın bir yansıması olarak, Türkiye gibi toplumlarda egemen olan toplulukçu kültürün bütün dinamikleriyle fonksiyonel olmasının sonucu olarak, bu kültürün dernekler aracılığı ile yeniden üretilmesini konu edinmektedir.

A. ARAŞTIRMANIN KONUSU

Bu araştırma, küreselleşme olgusuyla birlikte gelişen ve küreselleşmeyi hızlandıran internetin ve onun üzerinden kurulan hemşehri derneklerinin, derneğin üyeleri olan toplum kesimlerine kendi içine doğdukları yerel kültürlerini paylaşma, yeniden üretme ve yardımlaşma gibi işlevleri nasıl yerine getirdiklerini konu almaktadır.

B. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışma, internet üzerinden kurulan hemşehri derneklerinin, derneğin üyeleri olan toplum kesimlerine kendi yerel kültürlerini paylaşma, yeniden üretme ve yardımlaşma gibi işlevleri nasıl yerine getirdiklerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki denence sınanmaktadır:

İnternet üzerinden kurulan hemşehri dernekleri ve bu derneğin üyeleri; bir yandan doğup büyüdüğü bölgenin kültürünü paylaşmakta ve yeniden üretmekte; öte yandan oturduğu bölgenin kültürüne uyum sağlamaya çalışmaktadır.

C. ARAŞTIRMANIN SAYILTILARI

Araştırma örnekleminin Türkiye’de internet üzerinden kurulan tüm hemşehri derneklerini temsil ettiği kabul edilmektedir.

D. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Çalışma, Türkiye’de en çok göç veren 14 ilin⁵ ve/veya ilçenin internet üzerinden faaliyet gösteren hemşehri derneklerinin web siteleriyle sınırlıdır.

E. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ VE GEREKÇESİ

1980’lerde birçok alanda değişim ve dönüşüm yaşanmasına sebep olan küreselleşme süreci, iletişim alanında da etkisini göstermektedir. Bu dönemde yaşanan özelleştirmelerle birlikte uluslararası iletişim şirketleri kurulmakta ve uydu yayınları başlamaktadır. Bu şirketlerin geliştirmiş olduğu iletişim teknolojileri sayesinde enformasyonun uluslararası dolaşımına olanak tanınmakta ve böylelikle dünyanın bir ucunda yaşanmış bir olaydan dünyanın öbür ucundaki insanlar haberdar olabilmektedir. İletişim teknolojilerinin gelişmesi aynı zamanda küreselleşme sürecinin hızlanmasına da kaynaklık etmektedir. Özellikle internet küresel kültürün yayılmasında önemli bir kitle iletişim aracı olarak görülmektedir.

Bu çalışma internetin küresel kültürü yaymasının yanı sıra, yerel olan değerleri de ürettiğini ortaya koyması açısından önem teşkil etmektedir. Çalışmada internet medyasının seçilmesinin başlıca nedeni, radyo-televizyon ve sinema gibi tek yönlü kitle iletişim araçlarına nazaran internetin interaktif bir özelliğe sahip olmasıdır.

Yapılan literatür araştırmaları sonucunda konuyla ilgili, en azından bu çalışmaya konu olarak seçilen hemşehri dernekleriyle ilgili yeterli çalışmaya rastlanamaması yada bu çalışmada ele alınan dernekleri kapsayıcı çalışma olmadığından ve yerel kültürün yeniden üretiminin internet üzerinden kurulan

⁵ Türkiye Göç ve Yerinden Olmuş Nüfus Araştırması, <http://www.hips.hacettepe.edu.tr/TGYONA-AnaRapor.pdf>, Erişim: 25.05.2009.

hemşehri dernekleri aracılığıyla ele alınması çalışmayı önemli kılan diğer bir unsurdur.

F. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu araştırma, küreselleşme olgusuyla birlikte gelişen ve küreselleşmeyi hızlandıran internetin ve onun üzerinden kurulan hemşehri derneklerinin, derneğin üyeleri olan toplum kesimlerine kendi yerel kültürlerini paylaşma, yeniden üretme ve yardımlaşma gibi işlevleri nasıl yerine getirdiklerine ilişkin niteliksel bir tespit çalışmasıdır.

Çalışmanın nüfusunu internet üzerinden faaliyet gösteren hemşehri dernekleri oluşturmaktadır. Bu doğrultuda çalışmanın örneklemini, yapılan araştırmalar doğrultusunda belirlenen en çok göç veren 14 ilin internet üzerinden ulaşılabilir olan 12 hemşehri derneği oluşturmaktadır. Bunlar: aşağıdaki Tablo'da verilen derneklerdir. Ancak; Adıyaman, Siirt, Muş ve Tunceli illerinin, il dernek sitelerine ulaşamadığı için yalnızca, ilçelerinin dernek siteleri çalışma kapsamına alınmıştır.

Tablo 1: Seçilmiş Hemşehri Derneklerinin Web Siteleri

Derneğin Adı	Web Adresi
Koçtepe Köyü Sosyal ve Yardımlaşma Derneği	http://koctepekoyu.com
İzmir Ağrılılar Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği	http://www.agrililardernegi.org.tr
Batman İli, İlçeleri ve Köyleri Eğitim, Kültür, Dayanışma ve Yardımlaşma Derneği	http://www.batmanlilardernegi.org
Bingöllüler Sosyal Yardımlaşma Dayanışma Eğitim ve Kültür Derneği	http://www.izbingolder.com
Ege Bölgesi Bitlisliler Kültür Dayanışma ve Yardımlaşma Derneği	http://www.egebitlislilerdernegi.com
Diyarbakırlılar Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği	http://www.diyader.org
Marmara Elazığlılar Derneği	http://www.mared.gen.tr
İzmir Mardinliler Derneği	http://www.izmirmardernegi.com
İzmir Varto Kültür ve Dayanışma Derneği	http://www.vartoder.com
Siirt İli Eruh İlçesi ve Çevre Köyleri Sosyal Yardımlaşma, Dayanışma ve Kültür Derneği	http://www.eruhder.com
Tunceli Meşeyolu Köylüleri Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği	http://www.meseyolu.com
Vanlılar Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği	http://www.vanlilardernegi.tr

Çalışmaya temel oluşturan verilerin toplanmasında, internet üzerinden kurulan hemşehri derneklerinin faaliyetlerinin analizi, kuramsal tabanın oluşturulması için de literatür taraması yönteminden yararlanılmaktadır. Araştırmada, verilerin toplanması ve değerlendirilmesi derneklerin web sitelerinden elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmakta, literatür taramasından elde edilen veriler ile sentez edilip araştırmanın hipotezi test edilmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KÜLTÜR, KÜRESELLEŞME VE İNTERNET

A. KÜLTÜR

Kültür kavramını tanımlamada farklı birçok yaklaşım bulunmaktadır. Marx, kültürü doğanın yarattıklarına karşı, insanoğlunun yarattığı hemen her şey olarak tanımlarken¹, Thomlinson, insanların sembolik temsil pratikleri yoluyla anlam inşa etmeye çalıştıkları bir yaşam düzenini ifade etmektedir². Ayrıca Thomlinson kültür kavramını ekonomik, siyasi ve kültürel olmak üzere üç boyutta açıklamaktadır. Ekonomik anlamda, insanların malları nasıl ürettikleri, değişime soktuklarını ve tükettiklerini, siyasi anlamda iktidarın hangi pratiklerle toplumda yoğunlaştığını, yayıldığını ve kullanıldığını, kültürel anlamda ise insanların hem bireysel, hem de kolektif olarak, birbirleriyle iletişim kurarak yaşamlarını nasıl anlamlı kıldıklarını ifade etmektedir

Kültür kavramının çeşitli yönlerine odaklanan çok sayıda spesifik tanımın olmasından kaynaklı bu çalışmada, Tylor'un kültüre ilişkin çok yönlü kavramsallaştırılması temel alınmaktadır. Tylor, kültürü; kavramları, bilgileri, inançları, sanatları, yasaları, ahlakı, giysileri ve bir toplum üyesi olarak insanın edindiği tüm diğer yetenek ve alışkanlıkları, mitolojiyi, dili, şenlikleri kapsayan bir bütün olarak tanımlamaktadır.³

Kültür, bir toplumu meydana getiren bireylerin uyum içerisinde yaşamasına olanak sağlayan unsurları barındırmaktadır. Din, dil, örf ve adetler, ahlak, tarih, hukuk, coğrafya, çevre, savaşlar, göçler, ziraat, ticaret,

¹Bozkurt Güvenç, **İnsan ve Kültür**, Remzi Kitabevi, İstanbul: 1991, s. 100.

²John Thomlinson, **Küreselleşme ve Kültür**, Çev. Arzu Eken, Ayrıntı Yayınları, İstanbul: 2004, s. 33.

³Pınar Eraslan, **'Kitle Kültüründe Magazin Dergilerinin İşlevi ve Türkiye Sürecinde Bir Örnek: Hayat Dergisi'** (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul: 1993, s. 2.

sanat, edebiyat, ekonomi gibi unsurların hepsi kültürü oluşturan, kültüre kaynaklık eden öğelerdir. Bu öğeler, toplumun kendine özgü inanış, yaşayış ve davranışlarından doğan özgün ve toplumun kendisine has, hayatın bizzat kendisi olan özelliklerdir.

Kültür insanın doğuştan getirdiği bir yaşam biçimi olmamakla birlikte, her insan belirli bir kültürün içine doğmaktadır. Kültür zamanla yaşanarak ve öğrenilerek bir toplumun üyelerinin doğada bulabileceklerinden daha fazla doyum sağlayabilmeleri için başardığı tüm maddi ve davranışsal düzenlemelerin örüntüsüdür; toplumun üyesi olarak insanın geliştirdiği tüm bilgi, inanç, sanat, ahlak, adet, yetenek ve alışkanlıklarla toplumsal kuramları kapsamakta,⁴ bireyin davranışları (yeme, içme, giyinme, konuşma... vb.), içinde bulunduğu toplumun kültürel uzlaşımları çerçevesinde şekillenmektedir. Toplumsal bir yapıya sahip olan kültür, “örgütlenmiş birliklerde kümelerde ya da toplumlarda yaşayan insanlarca yaratılır ve ortaklaşa paylaşılır.”⁵

Bir bölgedeki kültür ürünlerinin hepsi o bölgenin halk kültürünü oluşturmaktadır. Kültür ürünlerinin bütünü olan halk kültürü, bölgenin kültür varlığının önemli bir bölümünü yansıtmaktadır. Yüzyılların deneyimlerinden süzülerek biçimlenmiş halk kültürü, kuşaktan kuşağa aktarılacak günümüze kadar gelmiş bir değerler bütünüdür. Sözlü gelenekte yaşatılan ürünlerle beslenen halk kültürünün özünde, bağlı bulunduğu kültüre ait örnek değerler ve ahlak anlayışı vardır. Halk kültürü ürünleri, toplumsal ve kültürel birlik oluşturan ortak ve kültürel özellikleri bulunan toplulukların ürünleridir. Halk kültürü ürünlerine, toplumunun sağduyusu, günlük hayatı, dini, geleneği, dünya görüşü, beğenisi yansır.⁶

⁴Çiğdem Kağıtçıbaşı, **Kültürel Psikoloji: Kültür Bağlamında İnsan ve Aile**, Evrim Yayınevi, İstanbul: 2000, s. 262.

⁵Güvenç, a.g.e., s. 102.

⁶Erman Artun, **Halk Kültüründe Değişimin Topluma Etkisi ve Sonuçları**, <http://turkoloji.cu.edu.tr>. Erişim, 10. 07. 2010.

Halk kültürü toplumların dış etkenlerden uzak kalarak güçleri ve imkânları ölçüsünde çevre şartlarından ve kaynaklarından yararlanmak suretiyle ihtiyaçlarını karşılamak üzere ortaya koydukları maddî ve manevî eserlerin bütünü olarak tanımlanabilmektedir. Bu niteliğiyle medeniyetin temelini oluşturan halk kültürü toplumların yaratıcı gücünün göstergesidir. Yaşamayı mümkün kılan alet ve vasıtalarla kullanılan eşya ve çeşitli ihtiyaç maddeleri halk kültürünün maddî yönünü meydana getirir.

Bunların yanında toplumların dünya görüşü, bilgi düzeyi, inanışları, toplum değerleri, gelenek ve görenekleri, düşünce ve sanat eserleri de halk kültürünün manevî tarafını oluşturur. Milletlerin dünden bugüne akıp gelen varlıkları, en iyi şekilde halk kültüründe kendini gösterir.⁷ “Halk kültürü üretiminden tüketimine kadar bütün aşamalarında halk içinden çıkan, halkın yaşamının bütünleşik parçası olan ve halka ait olandır.”⁸ Yaşanılan yöreyle halk kültür ürünleri arasında bir ilişki söz konusu olmakta, kültür ürünleri yaşanılan bölgeye göre şekillenmekte ve ortaya çıkmaktadır.

Kültür ihtiyaçlar doğrultusunda öğrenilerek ve saklanılarak kuşaktan kuşağa eğitim yoluyla yenilenerek aktarılmaktadır. Kültür dendiğinde akla önce töreler gelir. Çünkü kültürün sürekliliğini gelenek ve görenekler sağlar.⁹ “Geleneklerle yaşamını sürdüren kültür, insanların grup düzeyinde yaşamasından doğar ve yine toplu yaşam ile beslenir. İnsanlar eğer belirli tarzlarda davranışta bulunuyorlarsa bunun nedeni belirli bir kültür içinde doğmuş ve yetiştirilmiş olmalarıdır.”¹⁰

⁷Süleyman Kazmaz, **Atatürk Düşüncesinde Halk Kültürü, Uluslararası Atatürk ve Türk Halk Kültürü Sempozyumu Bildirileri**, <http://www.kultur.gov.tr>. Erişim: 02. 08. 2010.

⁸İrfan Erdoğan ve Korkmaz Alemdar, **Popüler Kültür ve İletişim**, Erk Yayınları, Ankara: 2005, s. 48.

⁹Erdoğan ve Alemdar, a. g. e., s. 100.

¹⁰Anıl Çeçen, **Kültür ve Politika**, Gündoğan Yayınları, Ankara: 1996, s. 51.

İnsanlar bireysel ve toplumsal yaşamlarını anlamlandırırken bunu ait oldukları kültür çerçevesinde yaparlar. Aynı kültüre sahip olan insanlar ortak dünya görüşüne sahip olmaktadır ve toplum için önemli konularda kendileriyle aynı kültüre ait olan bireylerle ortak bir karara ve yargıya yönelmekteler. Kültür bir sosyal dayanışma aracıdır. Aynı kültürün üyeleri olan insanlar belli değerlerin korunmasına inandıkları için, aralarında ister istemez bir sosyal dayanışma oluşur. Kültür birliği, sosyal dayanışmayı sağlayan temel faktördür.¹¹

1. Bireyci ve Toplulukçu Kültürler

DeVito'ya göre, kültürler belli özellikler açısından birbirlerinden farklılaşır.¹² Bu özelliklerden birisi, bireysel ve toplumsal uyum açısından kültürlerin farklılaşmasıdır. Çünkü “kültür, toplumsal değerlere karşı (gelenek ve görenekler vb.), bireylerin geliştirdiği değerler (başarı, güç, teşvik vb.) oranında farklılaşırlar.”¹³ Bu iki uyumlaşma arasında birey ya da grup amaçlarına verilen önceliğin oranı kültürleri birbirinden farklılaştırır.

Birey amaçlarına verilen öncelik oranı yüksek ise bu kültürler bireyci, grup amaçlarının oranına verilen öncelik oranı yüksek ise bu kültürler de toplulukçu kültürler denir. Örnek vermek gerekirse, bireyci kültürde kişinin başarısı, toplulukçu kültürde grubun başarısı ön plandadır.

İkincisi, “kültürler bir yandan meydana getirilen enformasyon oranında, öte yandan insanların kurduğu iletişim ya da iletişim içeriğinin dikkate

¹¹Ünsal Sığılı ve Mehmet Tıgılı, **Hofstede'nin “Belirsizlikten Kaçınma” Kültürel Boyutunun Yönetmel- Örgütsel Süreçlere ve Pazarlama Açısından Tüketici Davranışlarına Etkisi**, Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi, S. 1, İstanbul: 2006, s.328

¹²Joseph A. DeVito- Kathleen K. Reardon, **Kişilerarası İletişim**, Der. ve Çev. Sacide Vural, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Yayınları, Bişkek: 2002, s. 32.

¹³DeVito – Reardon, a. g. e., s. 32.

alınması oranında farklılaşır.”¹⁴ Zengin içerikli kültürler informasyonun zengin içerikle yer aldığı toplulukçu kültürlerdir. Zayıf içerikli kültürler de informasyonun yazılı kültürde olduğu gibi zayıf içerikle yer aldığı bireyci kültürlerdir.

Üçüncüsü, güç uzaklığı bakımından kültürlerin birbirlerinden farklılık göstermesidir.¹⁵ Bazı kültürlerde yetki ya da güç birkaç kişinin elinde toplanmaktadır. Toplulukçu kültürlerde durum böyledir. Yönetenler ile yönetilenler arasındaki fark çok fazladır. Ama bireyci kültürlerde, güç ya da yetki bütün yurttaşlara eşit olarak dağıtılır.

Dördüncüsü, “kültürler kadına ve erkeğe özgülendirilerek bir sınıflaması yapılmaktadır. Erkeksi kültürler rekabetçi mücadeleyi ön planda tutarken kadınsı kültürler yaşam kalitesi ve kişilerarası yakın ilişkiyi, alçak gönüllü toplumsallaşmayı ön planda tutmaktadırlar.”¹⁶

Sonuç olarak, bireyci kültürlerde birey ve bireyin başarısı ön planda tutulurken; toplulukçu kültürlerde grubun başarısı ön planda tutulmakta, grup aidiyeti bu kültürler için son derece önemli olmaktadır.

¹⁴Devito – Reardon, a. g. e., s. 33.

¹⁵Devito – Reardon, a. g. e., s. 36.

¹⁶Devito – Reardon, a. g. e., s. 34.

Tablo 2: Toplulukçu ve Bireyci Kültürün Özellikleri

Toplulukçu Kültür	Bireyci Kültür
• "Biz" bilinci • Ortaklaşa davranışa dönük olmak • "Kimlik" toplumsal sisteme bağlı • Birey örgütlere ve kurumlara duygusal açıdan bağımlı • Örgüte bağlı olma isteği; üyelik ülküsü • Özel yaşam örgütler, kurumlar, ait olunan klanlar tarafından işgal edilmiş; görüşler önceden belirlenmiş. • Uzmanlık, düzen, görev, örgüt yada klan tarafından sağlanan güvenlik önemli. • Dostluklar kalıcı toplumsal ilişkiler aracılığıyla önceden belirlenir; ancak bu ilişkiler içinde saygınlık gereksinmesi var. • Grup kararlarına inanır. • Değer ölçütleri bireyin grup üyesi olup olmamasına göre değişir; değerler özelleştirilir. • Yüksek bireycilik eğilimi.	• "Ben" bilinci • Kendisine dönük olmak • "Kimlik" bireyin özelliklerine bağlı • Birey duygusal açıdan örgüt ve kurumlardan bağımsız • Bireyin gelişim ve başarı isteği; liderlik ülküsü • Herkesin özel yaşam ve farklı görüş hakkı var. • Özerklik, çeşitlilik, zevk almak, bireysel mali güvenlik önemli. • Özel arkadaşlıklara gereksinme var. • Bireysel kararlara inanç. • Değer ölçütleri herkese uygulanmalı; değerleri genelleştirme.

Kaynak: Hofstede (1980: 235)'den **Bireycilik ve Ortaklaşa Davranış Tüketiminde Yönetim ve Örgüt Kuramları**, akt. Selami Sargut, <http://dergiler.ankara.edu.tr>, s. 322.

"Bireyci kültürel göstergeler olarak büyük kentlere göç, yüksek sanayileşme, yaygın medya etkisi, çekirdek aile ve bunlara bağlı olarak bireysel, düzeyde yüksek bağımsızlık ve özerklik ihtiyacı, kendine yeterlilik, hedeflerin bireysel ihtiyaçlarla belirlenmesi gibi olgular belirlenirken, toplulukçu kültürleri tanımlayan özellikler ise bunların karşıtı olan sosyal ve bireysel göstergelerdir: Tarımsal ekonomi, geniş aile, aileyle bütünleşme, kişisel amaç ve hedefleri iç gruptan hareketle ifade etme tarzı, hiyerarşi ve uyum, homojen iç grup, güçlü içgrup- dışgrup ayrışması, itaate dayalı

sosyalizasyon, yakınlık ve güven arayışı, sosyal destek ve karşılıklı bağımlılık”^{[tr].17}

Hofstede “Kültürün Sonuçları” (Culture’s Consequences) adlı kitabında, ülkeler düzeyinde yapmış olduğu araştırmanın bulgularına göre, Batılı ülkelerin bireyci, doğulu ülkelerin ise ortaklaşa davranışçı bir yapıya sahip olduğunu ve bu bağlamda Türkiye’nin de toplulukçu davranış özelliği gösterdiğini belirtmektedir.¹⁸

“Türkiye birçok araştırmacı tarafından ‘toplulukçu’ bir kültüre sahip bir ülke olarak tanımlansa da, bireyci özelliklerin özellikle, kentsel, yüksek eğitilmiş ve genç kesimde oldukça yaygın olduğu bir ülkedir.”¹⁹ “Türkiye’de, kırsal kesimden ve kentlerden büyük kentlere doğru yaşanan göçe paralel olarak, ülkede meydana gelen değişiklikler, modernlikle gelenekselliğin bir arada yer alması gibi melez nitelikli bir durum yaratmıştır; aynı zamanda, bir dereceye kadar bireyciliğe yol açmıştır.”²⁰ Dolayısıyla, doğusundan batısına, kuzeyinden güneyine bile, bireyci ve toplulukçu değerleri değişkenlik göstermektedir.²¹ “Kağıtçıbaşı (1997) Türkiye’de içgruba itaat şeklindeki

¹⁷Melek Göregenli, “Kültürümüz Açısından Bireycilik- Toplulukçuluk Eğilimleri: Bir Başlangıç Çalışması”, **Türk Psikoloji Dergisi**, S. 35, İzmir: 1995, s. 3.

¹⁸Geert Hofstede, **Culture's Consequences**. Newbury Park, C. A. Sage Pulication, Caifornia: 1980.

¹⁹Çiğdem Kağıtçıbaşı, **Bireycilik ve Toplulukçuluk Değerlerinin Ölçülmesi: Benlik Kurgusu (self construal scale; scs) ve Indcol Ölçeklerinin Türkçe Geçerlemesi**, akt. Arzu Vasti-Selin Eser Erdil 15. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi, Sakarya: 2007, s. 26.

²⁰Gülay Arıkan ve Tuğça Tacoğlu- Seçil Erdoğan, **Ankara, Toronto ve Priştina’daki Üniversite Öğrencilerinin Risk Alma Davranışları Açısından Karşılaştırılması**, Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi, Ahmet Yesevi Üniversitesi, S. 56, 2011, s. 4.

²¹Çiğdem Kağıtçıbaşı, **Yeni İnsan ve İnsanlar**, Evrim Yayınları, İstanbul: 1999, s. 367.

toplulukçuluğun modernleşme ile azaldığını, ancak bireyin iç gruplarıyla duygusal iç içeliğinin devam ettiğini ifade etmektedir.”²²

2. Göçler ve Kültürel Değişme

Türkiye’de 1950’li yıllarda başlayan ve hız kazanan iç göçler daha çok kırsal kesimin iticiliğiyle açıklanmaya çalışılırken, 1960’ın sonları, 70’li yıllar ve 80’lerin başlarında yaşanan göç olgusu ise kentsel alanlarda yaşanan dönüşümün yani kentin çekiciliğiyle açıklanmaktadır. 1980’li ve 90’lı yıllardaki göç olgusu ise modernleşme temelindeki toplumsal dönüşümün iletişim teknolojileri (ulaşım ve iletişim araçlarındaki ve kullanımlarındaki gelişmelerle) sayesinde daha da yoğunlaşmasıyla açıklanmaktadır.²³

Doğdukları topraklardan ayrılarak farklı coğrafyalara göç edenler yabancı oldukları topraklarda kendileri ile kentin yerleşiklerini ayırabilmelerine ve kendi farklılıklarını ortaya koyabilmelerine temel oluşturan faktör kültürel özellikleridir. Türkiye’de yaşanan iç göçler kendi bölgelerinden başka bölgelere göç edenler açısından yapısal farklılıkları beraberinde getirmekte, önemli ölçüde kente yabancılık ve uyum sorunlarını ortaya çıkarmaktadır. Yoğun bir rekabet ortamına sahip kent, ikincil ilişkilerin, başka bir deyişle, “biz” duygusunun yerine, “ben” duygusunun egemen olduğu ve türdeşlikleri değil; farklılıkları barındıran bir mekandır.²⁴

Günümüzde kültürden kültüre, ülkeden ülkeye, bölgeden bölgeye gerek göç, gerekse teknoloji ile birlikte blok kültürel aktarımlar

²²Arzu Vasti ve Selin Eser Erdil, ‘Bireycilik ve Toplulukçuluk Değerlerinin Ölçülmesi: BenlikKurgusu (self construal scale; scs) ve Indcol Ölçeklerinin Türkçe Geçerlemesi’, **15. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi**, Sakarya: 2007, s. 26.

²³Ahmet İçduygu ve İbrahim Sirkeci, **Cumhuriyet Dönemi Türkiye’sinde Göç Hareketleri**, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul: 1999, s. 250.

²⁴Mete Yıldız ve Zühal Güler Parlak, **İnternet’teki Köyler**, Turhan Kitabevi, Ankara: 2008, s. 25-26.

gerçekleşmektedir. Kùltürlerin buluşma noktası ise daha çok kentsel lar olmaktadır. Değişik adet, gelenek ve görenekler, faklı dini, etnik ve kùltürel kökenden gelen insanlar şehirlerde buluşmaktadırlar.

Farklı kùltürlerden gelen insanların bir araya geldiği kent toplumu ben duygusunun egemen olduğu, paylaşımın ve dayanışmanın az olduğu yerlerdir.²⁵ Kentlerdeki insanlar kendilerini saran bağımsızlaşmayla, daha fazla bireyselleşirler. Bireyselleşmenin bir sonucu özgürleşme, diğer bir sonucu ise yalnızlaşmadır.²⁶ Marx da şehir hayatının özelliklerinin aile bağları gibi bazı geleneksel “doğal bağları” yozlaştıracağına; bireyin özel çıkarlarının, amaçlarının ve ihtiyaçlarının getirdiği burjuva toplumuna özgü ilişkilere yöneleceğini vurgulamaktadır.²⁷

Değişik bölgelerden göç eden bireylerin en önemli sorunlarından birisi, bireyciliğin egemen olduğu kent ortamında kendi kùltürel mirasını ve bireyselliğini korumaya çalışmasıdır.

Kırsal kesimden kente doğru yaşanan göç sürecinde, kendi bölgelerinden başka bölgelere göç edenlerin kendi kùltürlerine olan bağlılıkları bu sürecin kùltürel çatışma sürecine dönüşmesinde etkili olmuştur. Kırsal ortamdan, geleneksel bir kùltürel yapıdan, kapalı toplumsal ortamdan kentin modern, kùltürel, sosyal ve açık toplumsal ortamına gelenler için uyum süreci doğal olarak hayli sorunlu olmaktadır. Çünkü insanların geçmişten bu yana taşıdıkları değerleri, davranış kalıplarını, kuralları, bir anda değiştirmeleri söz konusu değildir. Kentten farklı olarak daha toplulukçu bir

²⁵Engin Önen, “Kent, Dayanışma ve Hemşehri dernekleri,” **2.Ulusal Sosyoloji Kongresi**, Mersin: 1996, s. 450.

²⁶Ayşe Ayata, “**Geleneksel ve Modern Dayanışma**”, Dünya’da ve Türkiye’de Güncel Sosyolojik Gelişmeler, I. Ulusal Sosyoloji Kongresi, Sosyoloji Derneği Yayınları, Ankara: 1994, s. 326.

²⁷Ali Yaşar Sarıbay, **Postmodernite Sivil Toplum ve İslam**, Şefik Matbaası, İstanbul: 1994, s. 128.

kültür yapısına sahip kırsal kesim insanı, kent ortamına uyum sağlamakta zorlanabilmektedir.

Kırsal kesimden kente doğru göçü içeren kentleşmeyle birlikte, aynı içinde devamlı bir birlik durumunu yani komşuluğu, kan bağı ve buna bağlı olarak ortak bir köken, ilişki ve düşünce dünyasının getirdiği “biz” temelinde oluşan yaşam biçiminden, bireylerin “ben ” olarak toplumsal ilişkilerde yer aldığı yaşam biçimine geçiş söz konusu olmaktadır.²⁸ Kendi bölgelerinden başka bölgelere göç edenler, toplulukçu kültür yapısına sahip bir toplumdan daha bireyci, rekabetçi kültür yapısına sahip bir topluma geçiş yapmaktadırlar. “Kırsal yaşam pratikleri, geleneksel ahlaki değerler ve kulaktan duyma değerlerle birlikte biçimlenmiş dünya görüşü, davranış kalıplarına sahiptir.”²⁹ “Ayrıca görece kırsal kesimden veya daha az gelişmişten, gelişmişe doğru bir göç hareketi olduğu dikkate alınırsa, kırsal kesimin kente göre daha homojen yapıya sahip olduğu, kırsal kesimde yaşayan kişilerin kentlerde yaşayanlara göre, daha sıkı ilişki içinde oldukları, komşuluk ve akrabalık bağlarının görece daha yoğun olduğu ileri sürülmektedir.”³⁰

Kırsal kesimdeki çözülme sonucu, kırsal kesimden kopan ve kentlerde toplanan kitleler, kentin bireyselci kültür yapısına ayak uyduramayıp kentsel değerleri benimseyemeyince, kırsal kesimin toplulukçu kültür yapısı ile kentin bireyci kültür yapısı arasında sıkışmaktadır. Ayrıca kırsal kesimdeki dayanışmacı yapı içerisinden kopup kente gelmek, göç edenlerde güvensizlik

²⁸Dilek Çiftçi Yeşiltuna, “**Hemşehri Derneklerinin İçerdiği İletişimin Yapısı**,” II. Ulusal Sosyoloji Kongresi Toplum ve Göç, T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Sosyoloji Derneği Ortak Yayını, Ankara: 1996, s. 441.

²⁹Necmettin Özerkmen ve Yavuz Kahya, ‘Organize Suç Örgütlerinin Oluşumunda Hemşehrilik İlişkilerinin Rolü’, **Polis Bilimleri Dergisi** Cilt:10, Ankara: 2008, s. 28.

³⁰Mustafa Fatih Çiçek, **Hemşehri Derneklerinin Sosyo-Kültürel Uyuma Etkisi**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe Grubu Eğitimi Anabilim Dalı, Adana: 2009, s.13.

duygusunun oluşmasına yol açmakta, bu güven eksikliği ise kişilerin bir gruba ait olma ihtiyacını doğurmaktadır.³¹ Bu durumda kentle uyum sorunu yaşayan ve kendini güvende hissetmeyen bu kesimler kırsal kesim ile olan bağlantılarını daha güçlü tutmak adına siyasi parti, dernek, vakıf vb. kurumlara üye olma gereksinimi duymaktadırlar.³² Bu nedenle metropol ortamına göç eden bireyler yeni bir örgütlenme biçimiyle karşı karşıya kalmakta ve buralarda tutunabilmek için aynı kültüre sahip olan bireylerle yakınlaşma, iletişim kurma, birlik olma ihtiyacı duymaktadırlar.

Daha öncede belirttiğimiz gibi, kent toplumu biz duygusunun ve paylaşımın az olduğu topluluklardır. Bu topluluklarda bireyler birbirleriyle rekabet içinde başarıya odaklanmış şekilde yaşamlarını sürdürmektedir. Bu ortamlarda bireyler yalnızlaşmakta ve dayanışma unsurlarında zayıflama olmaktadır.³³

Fakat gelişmekte olan ülkelerde özellikle Türkiye’de bunun tersi bir durum söz konusu olabilmektedir. “Türkiye’de gerçekleşen iç göç olgusu ile birlikte, özellikle kırsal kesimden kente ya da küçük kentlerden büyük kentlere doğru gerçekleşen göçlerde görülen dayanışma ilişkisinin, kentte de devam ettirilmeye çalışılmasına tanık olunmuştur.”³⁴ “Pek çok yazar günümüzün özellikle büyük kentlerinde ‘doğal bağların’ kırılması bir yana, onların yeniden oluşturulmasının elzem hale geldiğini; dahası, geleneksel toplumun cemaat bağlarının duygusal-dayanışmacı yanını, yeniden kentlerdeki gündelik hayatın dinamosu haline getirdiğini vurgulamaktadır.”³⁵

³¹S. Kemal Kartal, **Kentleşme ve İnsan**, TODAİE Yayınları, Ankara: 1978, s. 33.

³²Kartal, a. g. e., s. 31.

³³Ayata, a. g. e., s. 325.

³⁴Yonca Altındal, **Kentleşme Sürecinde Hemşehrilik Olgusu ve Mekansal Kümelenmede Yeniden Üretilen Kimlik**, <http://www.akademiktarih.com>. Erişim: 30. 07. 2010.

³⁵Önen, a. g. e., s. 450.

Hemşehrilik ilişkileri bir taraftan yeni yerleşilen kente uyumu sağlamada görev görürken, diğer taraftan yöresel bağların zayıflamasını önlemekte ve farklı toplumsal ve kültürel örgütlenme biçimlerinin ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Hemşehrilik olgusu büyük kent içinde erimek yerine, pekişen bir kimlik kazanma sürecinin parçası olarak karşımıza çıkmakta, hemşehrilik cemaatleri, kent ortamında erimek yerine, giderek önem kazanmaktadır.³⁶

Ele alınan kültür konusu her alanda etkisini gösteren küreselleşme olgusundan bağımsız düşünülemez. Kültürel küreselleşme konusundaki bazı yaklaşımlara göre küreselleşme insanları kent ortamlarında bireyselliğe itmekte bu da bireyin toplumdaki, örf ve adetlerden uzaklaşmasına bireyin daha bağımsız, özgür bir yaşam sürmesine neden olmaktadır. Fakat göç sonucu kentin bireyselleştirici, özgürleştirici ortamında yaşamaya çalışan kendi bölgelerinden kente göç edenler, kentin bu güvensiz ortamında kendilerini güvende hissedebilmek, kendi benliklerini unutmamak için gelenek ve göreneklerine daha sıkı bağlanmaktadır. Küreselleşme bir yandan dünyayı tek bir pazara dönüştüren ve herkese standart yaşama alışkanlıkları aşılayan ekonomik bir sürece, diğer yandan da etnik, dinsel, dilsel vb. farklılıkların öne çıktığı bir yerelleşme sürecine tanıklık etmektedir. Castells'in ifadesiyle;

“Son yirmi beş yılda teknolojik devrim, kapitalizmin dönüşümü ve devletçiliğin ölümünün yanı sıra, küreselleşme ve kozmopolitleşmeye karşı, kültürel tekillik ve insanların kendi hayatları, çevreleri üzerinde denetim sahibi olmaları adına güçlü kollektif kimlik ifadelerinin yükselişine de şahit olduk. Kültürlerin her birinin belirgin çizgilerinin izlendiği, kimliklerin her birini

³⁶Ayşe Öncü, **Sivil Toplum ve Katılım**, Ed. Y. Fincancı, TÜSES Yayınları, İstanbul: 1991, s. 44.

oluşturan tarihsel kimliklerin peşinden gidildiği çoğul, son derece geniş kapsamlı bir çeşitlilik gösteren ifadeler bunlar.”³⁷

Çalışmanın bu aşamasında küreselleşmenin kültürel boyutuna değinmek yerinde olacaktır.

B. KÜRESELLEŞME

Ekonomiden siyasete, kültürden gündelik yaşama kadar birçok alanda etkisi hissedilen küreselleşme olgusu, 1980’ lerden itibaren yoğun bir biçimde tartışıl原因 bir konudur. Üzerinde ortak bir tanıma varılamasa da küreselleşme dünyada kültür, ekonomi ve siyaset alanında yaşanan değişimleri ifade etmek için kullanılan bir kavramdır. Ekonomik alanda küreselleşme, mal ve hizmetlerin üretim, dağıtım ve tüketimini, siyaset alanında gücün yoğunlaşması, savunma ile ilgili örgütlenmeler, bunların kurumlaşmış olarak otorite ve diplomasiye yansımaları, kültürel alan da ise olaylar, etkiler, anlamlar, inançlar ve değerleri temsil eden sembollerin üretimini kapsamaktadır.³⁸ Küreselleşmenin çok boyutlu yapısı, kavrama yönelik farklı yaklaşımların ortaya çıkmasına sebep olmakta, küreselleşme kavramının farklı tanımlarının yapılmasına olanak sağlamaktadır. Küreselleşme “Avrupa’nın ve Kuzey Amerika’nın dışında yaşayan birçok insanın gözünde, rahatsız edici derecede Batılaştırma damgası taşımaktadır.”³⁹ Küreselleşme kavramıyla ilgili hâkim yaklaşımlar küreselleşmenin, ekonomik, siyasi ve kültürel alanda bütünleştirici, homojenleştirici bir etkiye sahip olduğunu vurgularken; bazıları ise bunun tersini savunmaktadırlar.

³⁷Manuel Castells, **Enformasyon Çağı: Ekonomi, Toplum ve Kültür**, Çev. Ebru Kılıç, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul: 2006, s. 4.

³⁸M. Waters, **Kent, Kimlik ve Küreselleşme**, akt. Rana Aslanoğlu, Asa Kitabevi, Bursa: 1998, s. 137.

³⁹Anthony Giddens, **Küreselleşme Hayatımızı Yeniden Nasıl Şekillendiriyor**, Çev. Osman Akınhay, Alfa Yayınları, İstanbul: 2000, s. 26.

1. Homojenleştirici Özelliği

Küreselleşme nedeniyle dünyayı “Küresel Köy” olarak tanımlayan McLuhan’ a göre, teknolojik, ticari, ekonomik ve bilimsel alanda yaşanan gelişmeler dünya üzerindeki devletleri ve toplumları birbirlerine bağlamakta,⁴⁰ İnsanların birbirleriyle girdiği yoğun iletişim sayesinde herkes birbirinden haberdar olabilmektedir.

“Küreselleşme toplumlar, kültürler, kurumlar ve dünyadaki insanlar arasındaki kompleks bağlantıların hızlı bir şekilde gelişmesi sürecini ifade eder. Zaman ve yer baskısını içeren bu süreç onlar arasındaki zamanı dramatik bir şekilde azaltarak uzaklığı en aza indirger.”⁴¹ Harvey, bu durumu mekanın zamana sıkışması kavramıyla açıklamaktadır. Ona göre zaman ve mekanda yaşanan değişimler kapitalizmin içsel ilişkilerinden kaynaklanmaktadır. Kapitalizmin kendini gerçekleştirebilmesi için tüm uzamsal engelleri ortadan kaldırması ve “uzamı zaman içinde yok etme”⁴² si gerekmektedir. Harvey burada “sıkışma” kavramıyla iletişim ve haberleşme teknolojilerinin hızlı bir şekilde gelişimlerinin ortaya çıkardığı sermaye, üretim ve tüketim biçimlerine, emek, finans piyasalarındaki gelişmelere vurgu yapmaktadır.

Giddens küreselleşmeyi, karmaşık süreçlerin bir araya geldiği olgular kümesi olarak tanımlamakta, ona göre küreselleşme, gücün ve etkinin yerel toplulukların elinden alınarak küresel arenaya aktarılmasının yanı sıra, yerel özerkliklerinde kendini göstermeye çalıştığı çelişkili bir süreçtir. Küreselleşmeyi zaman ve mekan bağlamında ele alan Giddens

⁴⁰Haluk Geray, **Emperyalizmin Yeni Masalı Küreselleşme**, İmge Yayınları, Ankara: 1997, s. 37.

⁴¹John Thomlinson, **international Communication and Globalization**, edited by Ali Mohammadi, Çev. Sacide Vural, Sage Publication, London: 1997, s. 170-190.

⁴²Davit Harvey, **Umut Mekanları**, Çev. Zeynep Gambetti, Metis Yayınları, İstanbul: 2008, s. 81.

küreselleşmeyi, modernleşmenin bir sonucu olarak görmekte “uzak yerlerin birbirleriyle ilişkilendirildiği yerel oluşumların millerce ötedeki olaylarla biçimlendirildiği dünya çapındaki toplumsal ilişkilerin yoğunlaşması olarak açıklamaktadır.”⁴³ Toplumsal ilişkilerin yoğunlaşmasının nedeni ise modernliğin bir sonucu olarak zaman ve mekanın birbirinden bağımsız kılınmasıdır. Giddens “modernlik ile zaman ve uzamın dönüşümü arasındaki sıkı bağlantıyı anlamak için işe modernlik-öncesi dünyadaki zaman uzam ilişkileriyle ilgili bazı farklılıkları göstererek”⁴⁴ başlamaktadır.

Giddens’a göre, geleneksel toplumlarda zaman, yerel etkileşimlere göre tanımlanmaktaydı. Yani insanlar içinde bulundukları zaman dilimini yine içinde bulundukları mekanla belirtmekteydiler. Fakat başlangıcı on sekizinci yüzyılın sonlarına kadar uzanan mekanik saatin icadı ve toplumun büyük çoğunluğu tarafından kabulü, zamanı uzamdan ayırmaktaydı.⁴⁵ Zamanın mekandan soyutlanması ile birlikte bölgesel eylemler farklı zaman dilimlerinde farklı mekanlardaki eylemlerle birleştirilmekte ve toplumsal ilişkiler bu sayede küresel arenada buluşmaktadır.

Küreselleşme olgusu, açıklanmaya çalışılırken küreselleşmenin, dünyayı batı merkezli tek bir küre haline getireceği düşüncesinin yanı sıra, farklılıkları da bünyesinde barındırabileceği görüşü söz konusu olmakta ve farklılaşmaya vurgu yapanlar “küreselleşme” kavramını “yerelleşme” kavramıyla birlikte kullanarak, içinde bulunduğumuz sürecin ancak küresel ve yerel olanların ilişkileri bağlamında anlaşılabilirliğini belirtmektedirler.⁴⁶ Küresel gücün Batı merkezli olmaktan çıkarak, Batı dışına kayması, küresel akışların etkisi ile göç olgusunun hızlanması ve medya etkisiyle gerçekleşen

⁴³Anthony Giddens, **Modernliğin Sonuçları**, Çev. Erşen Kuşdil, Ayrıntı Yayınları, İstanbul: 1998. s. 25.

⁴⁴Giddens, a. g. e., s. 25.

⁴⁵Giddens, a. g. e., s. 25.

⁴⁶E. Fuat Keyman ve A. Yaşar Sarıbay, **Global Yerel Eksende Türkiye**, Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul: 2000, s. 298.

kültürel akışların sınır tanımadan her yere ulaşması küreselleşmeyi heterojen bir süreç olarak değerlendiren yaklaşımları öne çıkarmıştır.⁴⁷

Keyman ve Sarıbay'a göre, küreselleşme, bazen dünya toplumlarının birbirlerine benzeme süreçlerini ve buna bağlı olarak tek bir küresel kültürün ortaya çıktığını açıklarken, bazen de toplumların, toplulukların ve kimliklerin kendi farklılıklarını ifade etmek için kullanılan bir kavramdır.⁴⁸

Küreselleşme sürecinin başlangıcını modern dönemden ve kapitalizmin yükselişinden önceki tarihlere dayandıran Robertson için küreselleşme, belirlediği farklı dört yaşam düzeyinin; birey olarak insan, ulusal toplumlar, “toplumlardan oluşan dünya sistemi” ve “insanlık” ın, farklı yaşam biçimlerinin birbirleriyle karşılaştıkları süreçtir.⁴⁹ Yani küreselleşme bir yandan dünyanın küçülerek tek bir yer haline gelmesine, diğer yandan parçalanarak farklılıkların ortaya çıkmasına yol açmaktadır.⁵⁰

Küreselleşmeyi ekonomik ve siyasi yönleriyle ele almaktan ziyade küreselleşmenin kültürel boyutuna vurgu yapan Robertson “kültür kavramına bütünleştirici bir unsur olarak bakmamakta, kültürel kopukluklar ve farklılıkları belirtmeyi amaçlamaktadır.”⁵¹ Robertson, McLuhan'ın belirttiği gibi dünyanın tek bir mekan haline gelmesinin önüne geçilemeyeceğini, fakat bunun toplumsal bütünleşme anlamında küresel bir bütünlük olarak algılanmaması gerektiğini vurgulamakta, yine küçülen bu mekanda tek bir egemen anlatı biçiminin olmadığını altını çizmektedir.

⁴⁷Aslanoğlu, a. g. e., s.124.

⁴⁸E. Fuat Keyman ve Ali Yaşar Sarıbay, **Küreselleşme, Sivil Toplum ve İslam**, Vadi Yayınları, Ankara: 1998, s. 9.

⁴⁹Tomlinson, a. g. e., s. 24.

⁵⁰Aslanoğlu, a. g. e., s. 124.

⁵¹Aslanoğlu, a. g. e., s.133-135.

Küreselleşmeyle birlikte tek bir mekanda buluşan uygarlıklar, toplumlar ve bireyler arasındaki çatışmalar daha çok yoğunlaşmaktadır. Küresel kültürün bir boyutu, küresel ölçekte değerlerin ve davranış kalıplarının yayılması; bir diğer boyutu ise, millî ve yerel kültürlerin küresel ölçekte üretilerek yeniden canlılık kazanmasıdır.⁵²

Keyman'a göre, "küreselleşme, bir yandan evrensellik iddiasını, diğer yandan farklılığın kimlik içerisinden çözülmesine karşı farklı özne konumlarından ve farklı mekanlardan çıkan bir direnişi taşır."⁵³

Waters, küreselleşmeyi hızlandıran etmeni, iletişim ve bilgi teknolojilerinin gelişmesi sayesinde insanlar arasındaki kültürel sembol alışverişinin artması olarak açıklamaktadır.⁵⁴ "Kitle iletişim araçlarına yerel, ulusal ve küresel düzeyde ulaşılabilmesi, maddi tüketimden çok, değer ve enformasyon tüketimine dayanmaktadır."⁵⁵

Hall, küreselleşmeyle birlikte ortaya çıkan esnek birikim rejiminin sadece ekonomik bir örgütlenme olmadığı gerçeğine yaslanarak, postfordist dönemin kültürel özelliklerine de vurgu yapmaktadır: "Postfordist kuram, etnik anlamda yeniden canlanış, çevre milliyetçiliklerinin yükselişi, yerel tarih ve yerel yaşam tarzları üzerine ayrıca vurgularda bulunmuştur."⁵⁶ Postfordizm ekonomik alanda bir değişimi ifade ettiği kadar, kültürel alandaki değişimi de ifade etmektedir. Kültür artık üretimin ve her şeyin maddi dünyasında önemli bir yere sahiptir. Estetik, tasarım, teknoloji ve stil verme yoluyla "imge",

⁵²Cevat Özyurt, **Küreselleşme Sürecinde Kimlik ve Farklılaşma**, Açılım Kitap Yayınevi, İstanbul: 2005, s. 40-41.

⁵³E. Fuat Keyman, **Kapitalizm-Oryantalizm Ekseninde Küreselleşmeyi Anlamak: 11 Eylül, Modernite, Kalkınma ve Öteki Sorunsalı**, Doğu –Batı Dergisi, S. 18, Ankara: 2002, s. 37

⁵⁴Waters, a. g. e., s. 130.

⁵⁵Waters, a. g. e., s. 131.

⁵⁶Yetim, a. g. e., s. 133.

modern tüketimin büyük oranda bağlı olduğu bedenin temsil tarzı ve kurgusal anlatılaştırılmasını sağlamaktadır. Modern kültür, üretim tarzı ve pratiklerinde acımasız bir biçimde maddidir. Metaların ve teknolojilerin maddi dünyası köklü bir biçimde kültürelidir.⁵⁷

Küreselleşme sürecine hız kazandıran kitle iletişim araçlarının akıl almaz şekilde gelişmesi, yalnızca küresel tüketim kültürünün yaygınlaşmasına zemin hazırlamamakta, aynı zamanda yaşam tarzı, yeme alışkanlıkları, giyinme tarzları, müzik türleri, mimari yapılar, dinsel inançlar gibi bir takım kültürel değerleri de yaygınlaştırmaktadır. “Bilgi, haber ve imaj akışları yoğunlaşmakta, ülke sınırları medyanın iletişim ağlarında taşınan görüntü ve imajlar için sınır oluşturmamaktadır.”⁵⁸

Küreselleşmenin kültür ekseninde yürütülen çözümlemeler daha çok kültürel homojenleşme ve kültürel heterojenleşme üzerine yapılmaktadır. “Appadurai’ye göre, günümüz küresel ilişkilerin en önemli sorunu kültürel homojenleşme ve kültürel heterojenleşme arasındaki gerilimdir.”⁵⁹ Küreselleşme süreci kendi içinde iki farklı kültür barındırmaktadır: Bunlardan birincisi, dünya üzerinde belli bir kültür yayılmakta ve diğer kültürler bu baskın kültüre uyum sağlamaktalar. Bu baskın kültürün özelliği ise homojenleştirici bir yapıya sahip olmasıdır. Dünya, ortak bir küresel kültürün var olduğu tek bir yere dönüşmektedir. İkinci kültür ise, farklı olan kültürlerin, birbiriyle karşılıklı olarak etkileşime geçmesi ile meydana gelen kültürdür. “Bazıları küreselleşmenin yerel kültürleri zenginleştirdiğini vurgularken; küreselleşme karşıtları ise yerel kültürlerin küreselleşmenin olumsuz etkileri sonucu giderek ortadan kalktığını vurgulamaktadırlar.”⁶⁰

⁵⁷ Hall Stuart ve Jacques Martin. **Yeni Zamanlar 1990’larda Politikanın Değişen Çehresi**, Çev: Abdullah Yılmaz, Ayrıntı Yayınları, İstanbul: 1995, s. 117.

⁵⁸ Aslanoğlu, a. g. e., s.157.

⁵⁹ Arjun Appadurai, “**Küresel Üretim Yapılanmasına Kültürel Yanıtlar: Ulusal-Yerel ?**” akt. Nalan Yetim, Doğu- Batı Dergisi, S. 18, Ankara: 2002 s. 131.

⁶⁰ Halil İbrahim Bahar, **Sosyoloji**, Usak Yayınları, Ankara: 2009 s. 289.

a. Kültürel Bütünleşme (Homojenleşme)

Buraya kadar yapılan açıklamalardan anlaşılacağı üzere, küreselleşmeyle ilgili akıllara gelen ilk şey, küreselleşmenin dünyayı tek tip kültürel bir yapıya sürüklediğidir. Klasik Marksist geleneği temsil edenlerin kullandıkları bir kavramsallaştırmayla küreselleşme, McDonald fastfood zincirinin sembolize ettiği kültürel tektipleşmeye atfen, “McDonalddlaşma” ya da, başka ifadeyle “kültürel emperyalizm” tezi olarak sürdürülmektedir.⁶¹ “Kültürel emperyalizmin tartışması homojenleşmiş, küreselleşmiş ve emtialaşmış bir gelecekte marjinal kültürleri emen dramatik ve kötü bir senaryo oluşturan özellikle üçüncü dünya ülkelerinin durumuna atıfta bulunmaktadır.”⁶²

Kültürel emperyalizm tezi içerisinde modernleşme eleştirisini barındırmaktadır, buna göre dünyayı tektipleştiren, aynılaştıran her yeri birbirine benzer hale getiren şey, aynı otoyollar, arabalar, alış-veriş merkezleri, benzer binalar/evler... yani modernleşmedir. Modernleşme süreci ve küresel kapitalizm en azından insanlara aynı ya da benzer tüketim biçimlerini sunarak bir benzerliğe neden olmaktadır.⁶³

Kültürel emperyalizm genel olarak gücü elinde bulunduran Batılı ülkelerin kendi değerlerini, yaşam tarzlarını ve kültürlerini öteki, yani geri kalmış ülkelerin kültürlerine empoze çalışması olarak nitelendirilmektedir. Küresel kültür Batılı yaşam tarzının, değerlerinin, tüketim kültürünün toplamını ifade etmekte, ürünlerini televizyon, internet ve reklamcılık yoluyla dünyanın tüketimine sunmaktadır.

⁶¹John Thomlinson, **Kültürel Emperyalizm**, Çev. E. Zeybekoğlu, Ayrıntı Yayınları, İstanbul: 1999, s. 43.

⁶²Thomlinson, a. g. e., s. 170-190.

⁶³Emel Akça, **Küreselleşme Üzerine Bir Tartışma: Kültürel Emperyalizm ve Kültürel Küreselleşme Tezleri**, www.siyasaliletisim.org erişim: 26.08.2010.

İleri iletişim teknolojilerini ellerinde bulunduran Batılı ülkeler sahip oldukları teknolojik üstünlük sayesinde kendi kültürlerini başka ülkelere aktarma sürecinde başat bir rol oynamaktadırlar. Yerel kültürlerin sahip olduğu öğeleri de bu aktarım sürecine eklemlendirerek kendi kültürlerinin diğer kültürler üzerindeki başatlığını sağlamlaştırmakta ve kendi kültürel arka planlarını taşıyan ürünleri bu kültürlerle hiç de zorlanmadan pazarlayabilmektedirler.⁶⁴ Batı ülkelerinin bu yollarla kendi kültürlerini tek yanlı olarak geri kalmış ülkeler olarak nitelendirilen üçüncü dünya ülkelerine empoze etmeye çalışması, geri kalmış ülkelerin milli kültürleri ve değerleri üzerinde olumsuz bir etki yaratacağını düşündürmüştür. Çünkü gücü elinde bulunduran ülkeler kendi kültürlerini ve değerlerini yayarken karşılaştıkları yerel ve geleneksel değerleri dönüştürmek için kendi değerlerini modern ve evrensel olarak sunarken ötekilerini ise geri kalmış, gayri medeni ve geleneksel değerler olarak adlandırmaktadır. “Bu amaca yönelik çalışmaların arkasında, tek medeniyet şeklinin Batı olduğu varsayımı yatmaktadır; en son çözümün Batı olduğu inancı. Toplum bilim gibi bazı disiplinler de bu anlayışı ispatlamanın gayretinde oldular ve her toplumun bu aşamadan geçmesi gerektiği yargısını yaygınlaştırdılar. Çağdaşlaşma yahut modernleşme açıklama ve gayretleri bu sürece dahil olma çabalarıdır. Herkes tek model olan Batı gibi olmalı idi.”⁶⁵

Kültürel homojenleşme anlayışına göre küreselleşmeyle birlikte tüm ülkeler kendi öz değerlerini, kültürlerini yitirmekte, tüm ülkeler batının dayattığı aynı kültürü yaşamaya mahkum olmaktadır.

⁶⁴Taylan ve Arklan, a.g. e., s. 95.

⁶⁵Nevzat Köseoğlu, **Küreselleşme ve Milli Hayat**, Ötüken Yayınları, İstanbul: 2002, s.105.

b. Kültürel Farklılaşma (Heterojenleşme)

Küreselleşmenin farklılıkları ortadan kaldırarak, aynılaştırıcı bir etki yarattığını iddia eden “tektipleşme” yaklaşımlarının karşısında, ileri sürülenin tam tersine küreselleşmenin, farklılıkları öne çıkararak, aleniyet kazandıran ve küresel olanlarla müzakereye sokan süreçleri ifade edecek biçimde kullananların yaklaşımları oluşturmaktadır.⁶⁶ Yani küreselleşmenin kültürleri homojenleştirdiği anlayışının karşısında, kültürleri farklılaştırdığı anlayışı yer almaktadır.

Son yıllarda tüm dünyada bir kültürel entegrasyon yaşanmasına rağmen, çoğulculuk günümüz dünyasının en önemli özelliklerinden biri haline gelmiştir. Şimdiye kadar seslerini duyuramamış ve temsil edilmemiş olan yeni özneler, ilk defa seslerini duyurma olanağı bulmaktadırlar. Böylece farklılığın ve kültürün çok boyutlu yapısı ortaya çıkmaktadır.

Küreselleşme süreci, küresellik ile yerellik gibi zıt kutupları bir araya getirmektedir. Küreselleşme süreciyle birlikte bütün dünyanın tek bir pazar haline dönüştüğü ifade edilmektedir, fakat bakıldığında ulusların kültürel farklılıkları varlıklarını hala sürdürmektedirler. Yaşanan küreselleşme süreci kültürel farklılıkları ortadan kaldırmadığı gibi, kültürlerin farklılıklarına karşı duyarlı olma gereksinimini arttırmaktadır.⁶⁷ “Kültürel küreselleşme görüntüler-semboller aracılığıyla yaşanmaktadır. Bu doğrultuda yaşadıklarımız algıladıklarımız homojen bir küresel kültür içinde gerçekleşmemektedir; etkili olan kültürel küreselleşmedir. Bunun anlamı da farklı kültürlerin küresel olarak akmasıdır.”⁶⁸

⁶⁶Sevda Alankuş, “Yerellik(ler), Yerelliğin İmkanları ve Yerel Medya”, **Global Yerel Eksende Türkiye**, Der. E. Fuat Keyman ve A. Yaşar Sarıbay, Alfa Yayınları, İstanbul: 2000, s. 298.

⁶⁷Perihan Ügeöz, **Kültürlerarası İletişim**, Üstün Eserler Neşriyatevi, İstanbul: 2003, s. 8.

⁶⁸Rana Aslanoğlu, “Bir Kültürel Karışım Olarak Küreselleşme”, **Küreselleşme Sivil Toplum ve İslam**, Ed. E. F. Keyman, A. Y. Sarıbay, Vadi Yayınları, Ankara: 1998, s. 335.

Robertson küresel kültürün iki boyutundan bahsetmektedir; birinci boyutu küresel ölçekte değerlerin ve davranış kalıplarının yayılması, ikinci boyutu ise ulusal ve yerel kültürlerin küresel ölçekte üretilerek yeniden canlılık kazanmasıdır. Robertson bu iki boyutu vurgulamak için “kü-yerelleşme” kavramını kullanmaktadır. Küreselleşme kavramı küreselleşmenin heterojen yönünü vurgulamaktadır. “Küreselleşme dünyanın bir bütün olarak sıkışması ve yerellikleri birbirine bağlaması ile gerçekleşmektedir. Bu aynı zamanda içinde yerelliğin keşfini taşımaktadır.”⁶⁹

Küresel süreçlerin birbiri ile etkileşiminde medyanın rolünü vurgulayan Robertson yaşanan medyalaşma (mediasation) sürecini, kitle iletişim kurumlarının hızla büyümesi ve iletişim ağları aracılığı ile “mal” haline gelmiş simgelerin giderek genişleyen alıcılara ulaşması olarak açıklamaktadır.

Uluslararası iletişim alanında evrensel ile yerelin etkileşimi sonucunda yeni parçalanmalar “yerellikler” oluşmaktadır. Medya çeşitli kültürlerin birbirleriyle buluştukları mecra haline gelmektedir.⁷⁰ Kitle iletişim araçları küreselleşme sürecinin hız kazanmasında merkezi bir konuma sahip olmakta ve dünya iletişim şebekesi ile toplumlar, kültürler, insanlar birbirine bağlanmaktadır.

“Küreselleşmenin hız kazanması ve kapitalizmin yeniden yapılanması sürecinde iletişim ve bilgisayar teknolojileri ekonomik, siyasal ve kültürel alanların dönüşmesinde önemli işlevler üstlendi.”⁷¹ Bu süreçte iletişim teknolojilerinin dünyayı küçülterek küresel bir köy konumuna soktuğu sık sık vurgulanmaktadır. Ancak bu süreç aynı zaman da yerel olanı da bünyesinde barındırmakta ve yeniden üretmektedir. “Özellikle internetin yeni bir kültürel mekan, gerçeklik, özgürlük alanı ve ekonomik bir pazar olarak ortaya

⁶⁹Aslanoğlu, a. g. e., s. 135-136.

⁷⁰Aslanoğlu, a. g. e., s. 136.

⁷¹Mehmet Güzel, ‘ Küreselleşme, İnternet ve Gençlik Kültürü’, **Küresel İletişim Dergisi**, S. 1, Kocaeli: 2006, s. 4.

çıkması, küresel değerlerin, kültürel formların, kimliklerin, alışkanlıkların hızlı bir şekilde dolaşıma sokulmasını sağladı. Bir bakıma internet küresel sistemin kültürel mecrası halini aldı.”⁷²

İnternet alanındaki icat ve gelişmelerle birlikte, yaşamın bütün yanları gibi, kültür de sanallaşmaya, sanal ortamda yaratılmaya, yaşanmaya, yaşatılmaya, aktarılmaya, değiştirilmeye başlanmıştır. Ülkemizde bu gün yoğun bir biçimde köy web siteleri oluşturulmakta ve bu da “sanal hemşehrlik olgusu”nu ortaya çıkarmaktadır.

Sanal hemşehrlik, hemşehri derneklerinde olduğu gibi, bir yandan kendi bölgelerinden başka bölgelere göç edenlerin kültürünü korumayı ve yeni kuşaklara aktarmayı amaçlarken, diğer yandan McLuhan’ın da belirttiği gibi teknolojik gelişmelerle birlikte küresel köy haline gelen dünyada kültürlerini nostaljik bir temelde yeniden üreterek korumaya çalıştığı söylenebilir.⁷³ Özellikle iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmelerle mekanların uzaklara taşınabildiği gibi yerel kültürlerde internet aracılığıyla uzaklara taşınılabilmektedir.

Bugün yapılan araştırmalara göre, internet’in küresel, tek sesli bir kültür oluşturmaktan çok, yerel kültürlerin tanınmasına ön ayak olabileceği ve yerel kültürlerin ortaya çıkmasına; yerel kültürleri bütün dünyanın tanınmasına katkıda bulunabileceği ifade edilmektedir.⁷⁴ “Küreselleşme sürecinde yerel olan kendini yeniden konumlandırıyor ise, küreselleşmenin araçlarından biri olan iletişim teknolojilerinin kullanımında da yerelliklerin yeniden üretilerek korunmaya çalışıldığı yorumu yapılabilir”⁷⁵

⁷²Güzel, a. g. e., s. 4.

⁷³Yıldız ve Parlak, a. g. e., s. 26.

⁷⁴Yıldız ve Parlak, a. g. e., s. 22.

⁷⁵Yıldız ve Parlak, a. g. e., s. 22.

Bu bağlamda kültürlerin ve değerlerin aktarımında önemli bir göreve sahip olan internet üzerinde durmak faydalı olacaktır.

C. İNTERNET

Türkiye de internet, 1991 yılında ODTÜ – TÜBİTAK işbirliğinin ürünü TR-NET ile başlatılmış, ilk bağlantı ise 1993 Nisan’ında ODTÜ-Washington arasında gerçekleştirilmiştir. “Yalnızca bir iletişim ve enformasyon aracı olmayan, aynı zamanda bir kültür, kimlik, siyaset ve ekonomi alanı/aracı olan internet 2000’li yıllarda toplumsal, kültürel ve siyasal yaşamda kritik bir rol oynamaya başlamıştır.”⁷⁶

İnternet zamansız bir toplumsal mekan olarak belirginleşmekte, her hangi bir verili zamanda bir arada olmayan, bir arada olması mümkün dahi olmayan karşılaşmaların alanı olarak nitelendirilmektedir.⁷⁷

Küreselleşmenin hız kazanmasında çok büyük etkisi olan internet, günümüzde çeşitli enformasyonu ve hizmetleri bireylerin ayaklarına kadar getirmekte, birey artık evinden dışarıya çıkmadan alışverişini yapmakta, faturasını bankaya gitmeden yatırabilmekte, istediği bilgiye kütüphaneye gitmeden ulaşabilmekte, işlerini sanal ortamın sağladığı kolaylıkla evinden yürütebilmektedir.

“İnternet, sürekli artış gösteren bilgi ve belgenin, kolaylıkla saklanması, paylaşılmasını, dolaşımını, ulaşımını ve yenilerinin üretilmesini sağlayan bir teknoloji olarak tanımlanmaktadır. İnternet sınırları belirsiz bir kütüphane, arşiv, mağaza, toplantı, tartışma, oyun ve sohbet salonu, galeri, müze ve kitabevidir.

⁷⁶Nazlı Bayram, **Toplum ve İletişim**, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir: 2002, s. 111.

⁷⁷Nilüfer Timisi, “İnternet, Toplum ve Kültür” **Sanallığın Gerçekliği: İnternetin Kimlik ve Topluluk Alanlarına Girişi**, Der: Mutlu Binark- Barış Kılıçbay, Epos Yayınları, Ankara: 2005, s. 94.

Kültürün bütün geleneklerini sanallaştıran ve kendi başına bir kültür oluşturan bir dinamiktir.”⁷⁸

Adem-i merkeziyetçi bir doğaya sahip olan “İnternet kendisinin bizzat belli bir kültürün yapısal özelliklerinin yaratıcısı ve o kültürün taşıyıcısı ve aynı zamanda mekanı olması anlamında diğer tüm iletişim araçlarından farklılaşmıştır.”⁷⁹ İnternetteki evrensel iletişimde geleneksel medyadan farklı olarak yazı-ses ve görüntünün yani televizyon, gazete ve radyonun özelliklerinin aynı ortamda birlikte kullanılması, iletişimi daha etkin kılmakta, böylece güçlü bir enformasyon sunumunu gerçekleştirmektedir.

“İnternetin başarısı, birbirinden uzak düşmüş birey ve toplulukları tek bir hedefe doğru kenetlemekte, yapıcı bir tartışma platformu yaratmakta, başarılı stratejileri bir mekandan diğerine taşımakta ve haberleri hızla paylaşmakta yatmaktadır.”⁸⁰ Ayrıca “Dünyayı saran ağ” anlamına gelen “World Wide Web” in kısaltılması olan www ile sembolize edilen internetin, gündelik hayatın her alanındaki değişik türden ilgilerin birer parçası olarak yaygın bir şekilde kullanımı, girişimci eğilimlerin, devlet ya da sermayenin kontrolü olmaksızın kendilerini somutlaştırmalarına ortam hazırlamaktadır.

İnternet teknolojisinin gelişmesiyle birlikte, McLuhan’ın da belirttiği gibi, zaman ve kavramı ortadan kalkmakta, insanların sınırsız küresel köyde yaşamasına olanak sağlamaktadır. Harvey’in ise “zaman ve mekan sıkışması” olarak açıkladığı bu durum, milyonlarca insanın fiziksel mekandan bağımsız siber-uzayda bir araya gelmesini olanaklı kılmakta, bireyleri ve toplumları sanal ortamda buluşturmakta ve yeni kavramların ortaya çıkmasını olanaklı kılmaktadır. Bu kavramlardan biri de sanal cemaat kavramıdır.

⁷⁸Nebi Özdemir, **Medya, Kültür ve Edebiyat**, Ankara: 2008, s. 289.

⁷⁹Özgür Yılmazkol, **Medya Okumaları**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara: 2007, s. 143.

⁸⁰Aslı Tunç, “Yurttaşlık Hareketi Bir Klik Ötede mi? Küresel Direnç Platformu Olarak İnternet”, Der: Mutlu Binark- Barış Kılıçbay, **İnternet Toplum, Kültür**, Apos Yayınları, Ankara: 2005, s. 152.

Böylece, fiziksel mekandandan bağımsız sayısız bilgisayar ağının milyonlarca insanı siber uzayda bir araya getirmesi, başka bir deyişle, insan ve teknolojinin bir araya gelmesi internetteki sanal cemaat kavramını ortaya çıkarmaktadır. Sanal cemaatler, kişisel ilişkiler ağının yaratılması için yeterli sayıda insan bir araya geldiğinde Internet vasıtası ile yaratılan sosyal gruplardır.⁸¹

Yeni iletişim teknolojileri ve internetin zaman ve mekan dönüşümüne ilişkin etkisi, teknolojik gelişmeyle birlikte, teknolojik gelişmeye izin veren ekonomik ve politik, yeniden yapılanma süreciyle yakından ilişkilidir. Sermayenin yeniden yapılanmasıyla birlikte ortaya çıkan esnek üretim biçimi ve bu süreçte iletişim teknolojilerinin kullanılması kültürel ve toplumsal etkilerini de beraberinde getirmektedir. İnternet bu noktada bu yeni yapılanmanın kültürel yeniden üretim kaynağı olarak değerlendirilmelidir.⁸²

“İnternet kendisini önceleyen teknolojiler kadar sanal bir mekanın kaynağı olmaktadır. İnterneti öncüllerine göre üstün kılan yanı, çoklu iletişim tarzlarını bir şebeke ortamında bütünleştirme özelliğinin bütün kültürel ifadeleri içerebilmesi ve sıkıştırabilmesidir.”⁸³

“Her şeyin kültür olarak tanımlandığı bu dönemde, internet farklı türden kültürel ürünlerin yer aldığı sanal bir dünya olarak tanımlanmakta ve bu sanal dünya da farklılık yaratmak önemli hale gelmektedir. Bu farklılığın yaratılmasında ise özellikle yerel ve ulusal sosyo-kültürel zenginliklerin, özgünlüklerin kullanıldığı

⁸¹Mehmet Güzel, **Kültürel Çalışmalar İçinde İnternet**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli: 2006, s. 48.

⁸²Nilüfer Timisi, **Yeni İletişim Teknolojileri ve Demokrasi**, Dost Yayınları, Ankara: 2003, s. 156.

⁸³Nilüfer Timisi, “Sanallığın Gerçekliği: İnternetin Kimlik ve Topluluk Alanlarına Girişi”, Der: Mutlu Binark ve Barış Kılıçbay, **İnternet Toplum, Kültür**, Apos Yayınları, Ankara: 2005 s. 92.

görülmektedir. Ulusal ve milli kültürü oluşturan yöresel zenginliklerin sahipleri, keşfedilmeyi beklemek yerine, internetle kendilerini tanıtmaya ve geliştirme yolunu seçmektedirler.”⁸⁴

İnternet teknolojisiyle birlikte toplumlar, hem kendi kültürleri dışındaki farklı toplumların kültürlerini tanıma fırsatı bulmakta, hem de kendi kültürlerini diğer toplumlara tanıtabilmekte ve birbirlerinden etkilenmektedirler. İnternet, hem kendisi bir kültür, hem de kültürleri dönüştüren aracı bir işlev görmektedir. Bugün internet kültürel bir bağlam olarak değerlendirilmekte ve kültürel ortamlarda yaratılan gelenek ve ürünlerin yaşam alanı olarak değerlendirilmektedir. Özellikle kültür geleneği ve unsurları yerel olanın küreselleşmesi kapsamında büyük bir oranda sanal aleme taşınmıştır... Artık ekonomik ve kültürel zenginliklerini ulusal ve küresel ölçekte tanıtmayı ve paylaşmayı amaçlayan yerellikler, kentli ve akademik seçkinlerin kendilerini keşfetmelerini beklememektedirler.⁸⁵ Bunu yaparken internetin sunduğu imkânlardan faydalanmaktalar. İnternetin küreselleşmeyi hızlandırmasıyla birlikte küreselleşmenin ortaya çıkardığı yerelleşme olgusu gündeme gelmektedir.

1. İnternet ve Hemşehri dernekleri

İnternetin hız kazandırdığı küreselleşmeyle birlikte kendini gösteren yöreselleşme olgusu, bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretmede küresel düşünerek, yöresel amaçlara uygun davranışlar ortaya koymaktadır. Yöreselleşme olgusuyla, küreselleşmenin yarattığı kültürel değişimi asgariye indirip gelenek-görenek ve törelere mümkün olduğu kadar bağlı bireysel ve toplumsal yaşam sürdürmek hedeflenmektedir.⁸⁶

⁸⁴Nebi Özdemir, **Sanal Dünyanın Köy Monografileri**, <http://www.millifolklor.com>., Erişim: 26.02.2011.

⁸⁵Özdemir, a. g. e., s. 288.

⁸⁶Halil İbrahim Gürcan, **İnternet, Küreselleşme ve Sanal Toplum**, <http://www.ekodialog.com>, Erişim, 25. 07. 2010.

Dünyada yaşanan gelişmeler ve bu gelişmelerin sayesinde hızlanan her türlü akışkanlık insanların ait olduğu mekanlardan insanları koparan bir hareketlilik yaratmaktadır. İnsanlar birçok nedenden dolayı doğup büyüdükları memleketlerinden, köylerinden, şehirlerinden ve hatta ülkelerinden koparak başka coğrafyalara göç etmektedirler. Ait oldukları coğrafyadan, kültürden, geleneklerden ve alışkanlıklardan kopan ve koparılan, farklı coğrafyalara göç eden bu insanlar, yabancıları oldukları yeni coğrafyalarda yalnızlık ve yabancılık duygusuyla yeni dayanışma arayışları içine girmektedirler. Kendi bölgelerinden başka bölgelere göç edenlerin bazılarının göç ettikleri yeni yerleşkelerde gelenek ve kök duygusu örselenirken, kimi gruplarda ise hemşehrilik duygusu baskın ve birleştirici bir işlev kazanmaktadır.

İkinci Dünya Savaşı sonrası Türkiye’de yaşanan modernleşme hareketleri, insanların kırsal kesimden kentlere ve dış ülkelere göçünü başlatmış, 1980’lerde küreselleşmenin hız kazanmasıyla birlikte bahsi geçen göç olgusu giderek artmıştır. Bu süreçte modern kent ortamının farklı kültür yapısına adapte olamayan kırsal kesim insanı beraberinde getirmiş olduğu gelenek, adet ve yaşam stiline daha çok sarılmıştır. Bunun sonucunda bulundukları bölgelerde yalnızlıklarını gidermek, gelenek ve göreneklerine yabancılaşmamak adına tanışmasalar bile, aynı memlekette gelen kişiler, adapte olamadıkları modern kent ortamında hemşehrilik kavramı altında toplanmakta ve çeşitli dernekler aracılığıyla bu ihtiyaçlarını resmileştirmektedirler.

Sosyal yaşamdaki hemşehri derneklerinden farklı olarak, İletişim teknolojilerinin ucuz ve erişimin kolay olması sonucu farklı coğrafyalara göç eden insanlar, İnternetin oluşturduğu sanal iletişim çerçevesinde kendilerini göç ettikleri mekanların yalnızlığından kurtarmak, gelenek ve göreneklerine yabancılaşmamak için yeni dayanışma biçimleri geliştirmektedirler ve internet üzerinden hemşehri dernekleri oluşturmaktadırlar. Bugün bakıldığında birçok

köy ve kasabanın internet sitesi bulunmaktadır. Bu sitelerde birbirlerini tanımayan fakat aynı memlekette doğup büyüyen ve belli bir zaman sonra farklı coğrafyalara göç eden net-daşlar buluşarak hem memleketlerine olan özlemlerini gidermekteler, hem aynı kültüre sahip olan hemşehrileriyle tanışarak yalnızlıklarını paylaşmaktalar, hem de kendi kültürlerini internet üzerinden tüm dünyaya tanııtma fırsatı bulmaktadırlar. İnternet teknolojisinden yararlanılarak kurulan bu dernekler üzerinden kendi bölgelerinden başka bölgelere göç edenler tarafından, sanal ortamda geçmiş, insanları, gelenek ve kültürü ile kökene bağı kimlikleri yeniden üretilmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

HEMŞEHRİ DERNEKLERİ VE İŞLEVLERİ

Türkiye’de 1945 yılından bu yana göçle birlikte önemli toplumsal değişimler yaşanmıştır. “Yaşanan göç süreciyle birlikte köyden kente gelmiş insanların, kendi gelenek ve değerlerini, görgülerini esas alarak kentsel ortamda kendilerini yeniden keşfetme, yeniden üretme ruhu ve kurumu olarak ‘hemşehrilik’ nosyonuna dayanmaları olağan bir tutumdur, yani kaçınılmazdır.”¹

1950 sonrası tarımdan emek fazlasının büyük kentlere göçme sürecini inceleyen araştırmalar büyük kentlere göçen köylülerin iş bulmada, barınak edinmede hemşehrilerinden yardım gördüğünü vurgulamaktadır. “Bu ilişkilerin sadece ‘köylülere’ has olduğu, köyden getirdikleri kültürün devamı olduğu, bu yönüyle ‘geleneksel’ ve ‘geçici’ olduğu düşüncesi hakimdi.”² Bu dayanışmanın zaman içinde göç edenlerin kent yaşamına alışma, iş ve barınacak yer edinmesiyle kaybolacağı öne sürülmüştür. Fakat 1980’lerde hemşehrilik olgusu büyük kent içinde erimek yerine, giderek önem kazanmaya başlamıştır.³

“Marx, şehir hayatının özelliklerinin aile bağları gibi, bazı geleneksel ‘doğal bağları’ yozlaştıracağına; bireyin özel çıkarlarının, amaçlarının ve ihtiyaçlarının gerektirdiği burjuva toplumuna özgü ilişkilere yöneleceğini özellikle vurgulamaktadır.”⁴ Günümüzün büyük kentlerinde “doğal bağların”

¹Necmettin Özerkmen ve Yavuz Kahya, **Organize Suç Örgütlerinin Oluşumunda Hemşehrilik İlişkilerinin Rolü**, Polis Bilimleri Dergisi, Cilt:10, Ankara: 2008, s. 26.

²Sema Erder, “Nerelisin Hemşehrim”, **İstanbul Küresel ve Yerel Arasında**, Der: Çağlar Keyder, Metis Yayınları, İstanbul: 2000, s. 195.

³Ayşe Öncü, **Sivil Toplum ve Katılım**, Ed. Y. Fincancı, TÜSES Yayınları, İstanbul: 1991, s. 44.

⁴Ali Yaşar Sarıbay, **Postmodernite Sivil Toplum ve İslam**, Şefik Matbaası, İstanbul: 1994, s. 128.

zayıflaması bir yana, yeniden oluşturulması ihtiyacının duyulduğu, geleneksel toplumun cemaat bağlarının duygusal dayanışmacı yanının yeniden gündelik hayatın güç kaynağı haline geldiği görülmektedir. Kentin yeni yerleşikleri büyük kentlerde yitirdiği cemaat sıcaklığını yakalamak için geçici topluluk oluşturmaya yönelmektedirler.⁵ “Dolayısıyla kentte üretilen, temeli dayanışma ilişkisine dayalı bu ilişkiyi göçün sonrasında kaybolacağını öngören görüşlerin gerçekleşmediğini, aksine kentte tutunabilmek amacıyla ekonomik, sosyal ve kültürel anlamda yeniden toplumsallaşmayı içermesinden kaynaklanarak, her geçen gün varlığını daha da güçlendirerek sürdürdüğünü ifade etmek olanaklı gözükmektedir.”⁶

“Hemşehrilik ilişkileri (geleneksel, dayanışmacı, cemaat ilişkileri) köyden kente göç eden nüfusun kente yerleşmesini ve onun ön bilgilerini üretmekle kalmamış, kentte erimenin, kaybolmanın, ezilmenin önünü alarak geleneksel dayanışma örüntülerini kente taşıyarak yeniden yapılandırmıştır.”¹⁰⁶

Hemşehrilik ilişkileri toplumsal değişimin nedenlerinden biri olan göçle birlikte ortaya çıkan bir olgudur. Hemşehrilik kavramı ilişki biçimi olarak bir aidiyeti ve kimlik duygusunu nitelemektedir. “Hemşehrilik bağlarına dayanarak geliştirilen aidiyet, yeni yerleşilen kente uyumu kolaylaştırdığı gibi aile, akraba ve yöresel bağların zayıflamasını engellemekte; başka bir ifade ile gelenekle olan bağın devamını sağlamaktadır.”⁷

⁵Engin Önen, “Kent Dayanışma ve Hemşehri Dernekleri”, **Toplum ve Göç, II. Ulusal Sosyoloji Kongresi**, Sosyoloji Derneği Yayınları, Ankara: 1997, s. 451.

⁶Yonca Altındal, **Kentleşme Sürecinde Hemşehrilik Olgusu ve Mekansal Kümelenmede Yeniden Üretilen Kimlik**, www.akademiktarih.com, Erişim 26. 11. 2010.

⁷Altındal, a. g. e., Erişim 26. 11. 2010.

Hemşehrilik ilişkisi göç edenlerin kökenleriyle birlikte getirdikleri bir ilişki biçimi değil; göç edilen kentsel alanda kurulan bir ilişki türü olduğu için göç edilen coğrafyalarda fark edilen, anlam kazanan bir kimliktir.⁸

“Çeşitli yöresel-etnik kümelenmelerin yan yana bulunduğu keskin rekabet ortamında, farklı nüfusla ilişkiler arttıkça, yoğunlaşıp çeşitlendikçe, “hemşehri” kimliğinin ayrıştırıcı özelliği önem kazanmaktadır.”⁹ Hemşehrilik geçmişten gelen bir kimlik olarak değil; kentin rekabetçi ortamında geçerlilik kazanan yeni bir kimlik olarak nitelendirilmektedir. Yani hemşehrilik göç edildikten sonra keşfedilen bir kimliktir. Schüler’de hemşehrilik kimliğinin göç edilen yerde yani “gurbet” te anlam kazandığını vurgulamaktadır;

Göç etmeden önce, insanların geldikleri illerde aynı kökenden gelme bilinciyle güçlü bir orta aidiyet taşımaları zorunlu değildir. Türkiye’nin birçok ilinde birbirine çok yakın yerlerde, ortak din, kültür veya dil özellikleriyle birbirinden kolektif olarak ayrışan veya çoğunluğu oluşturan grubun bireylerince ‘öteki’ olarak görülen halk kesimlerine rastlanır. Birçok yerde bu grupların yerleşim birimleri iç içe geçmiş durumdadır. Etnik, dil veya dinsel motiflerle tanımlanan grupların birbirine ait olmak, kendi memleketlerinde yaşayan insanların sosyal ilişkilerinde hemşehrilik bağından çok daha önemli yer tutuyor olmalıdır.¹⁰

Ayça Kurtoğlu gurbette anlam kazanan hemşehrilik ilişkisini şöyle açıklamaktadır; “Hemşehrilik bir coğrafi yere ait olmayı bildiren kimlik ve/veya kimlikleri tanımlar ve kentsel mekanlar bağlamında memleketi aynı yer olanların paylaştığı ortak kültür özellikleri temelinde kurulmuş olan ilişki

⁸Sema Erder, **Ümraniye: İstanbul’a Bir Kent Kondu**, İletişim Yayınları, İstanbul: 1996, s.227.

⁹ Öncü, a. g. e., s. 44.

¹⁰Harald Schüler, **Türkiye’de Sosyal Demokrasi: Particilik Hemşehrilik Alevilik**, Çev. Yılmaz Tonbul, İletişim Yayınları, İstanbul: 1999, s. 191.

ağlarını ve bu ilişki ağları aracılığıyla geliştirilmiş örgütsel ve birleştirici/ilişkilendirici (associational) pratikleri ifade eder.”¹¹

Hemşehrilik biz ve onlar ayrımının bir parçası olarak ele alındığında biz olmanın şartı köyden şehre göç etmiş olmaktır. Kendi bölgelerinden başka bölgelere göç edenlere göre hemşehrilik şehirde nesiller boyunca oturan nüfusla, kır ve köy kökenli nüfusu birbirinden ayırmaktadır.¹² “Benzer olmanın ve yüz yüze ilişkilerin olağan olduğu görece kapalı ‘kıra ait’ toplumsal ilişkiler bütününde biz ve onlar ayrımı aile, akrabalık, arkadaşlık gibi ilişkiler aracılığıyla tanımlanmaktadır. Bu ilişkilerin, içinde yaşayan bireyler için anlamı, karşılıklı güven, sorumluluklar, zorunluluklar ve paylaşmadır.”¹³

Geleneksel toplumlarda kişiler arası güven ilişkisi, kan bağına dayalı akrabalık ya da akrabalık benzeri ilişkiler biçiminde kurulmakta, modern toplumlarda ise güven ilişkisinin daha az kurumsallaşmış bir biçimde ve çeşitli enformel arkadaşlık ilişkileri olarak gerçekleştiği görülmektedir. Ancak Eisenstadt ve Roniger’e göre de, “modern” toplumlarda da kendilerini toplumdaki kurumsallaşmış düzenin dışında tutan ve kendi alanlarında güvene dayalı ilişkilerin sürdürüldüğü hemşehrilik ilişkilerinin rastlandığını belirtmektedir.¹⁴ “Formel ya da enformel ilişki ağlarının temelinde kendini belli bir coğrafyaya ait hissetme duygusu vardır. O coğrafi alanın dışında sürdürülen bu aidiyet unsuru ‘memleket’ düşüncesi ve dolayısıyla ‘hemşehrilik’ anlayışıdır.”¹⁵

¹¹Ayça Kurtoğlu, **Hemşehrilik ve Şehirde Siyaset: Keçiören Örneği**, İletişim Yayınları, İstanbul: 2004, s. 19.

¹²Ayşe Güneş Ayata, **Gecekondularda Kimlik Sorunu, Dayanışma Örüntüleri ve Hemşehrilik**, Toplum Bilim, S. 50-51, İstanbul: 1990, s. 97.

¹³Ayça Kurtoğlu, “İstanbul’un Nüfus Kompozisyonu ve Hemşehri Dernekleri”, **Dünya ve Türkiye’de Güncel Sosyolojik Gelişmeler**, Sosyoloji Derneği Yayınları, Ankara: 1994.

¹⁴Sema Erder, **Kentsel Gerilim**, Um:ag Vakfı Yayınları, Ankara: 1997, s. 33.

¹⁵Özerkmen ve Kahya, a. g. e., s. 20.

Türkiye’de yaşanan göçlerle birlikte kendi memleketlerinden farklı coğrafyalara göç eden bireyler yabancıları oldukları bu coğrafyalarda kendileriyle ortak kültüre sahip bireylerle ilişki içerisine girme ve bir gruba ait olma ihtiyacı duymaktadırlar. Böylece kentin yalnızlaştırıcı ortamında kendilerini bu yalnızlıktan kurtarmaktadırlar.

Hemşehrilik göç etmiş nüfusun kendisini şehirliden ve göç ettiği köyden ayırmasına yarayan bir kimlik, hem şehre uyum için gerekli bir araç, hem de bir güvence olarak görülmekte, diğer yandan hemşehrilik ilişkileri edinilmiş kültürel değerleri sürdürmeyi amaçlamaktadır.¹⁶

“Hemşeri birlikleri, kırsal toplum üyelerinin kentsel toplumun yaşama biçimini, değerler sistemini ve davranış kalıplarını anlama sürecinde kurulan, tampon kurum niteliğinde işlevsel bir yapıya sahip örgütlerdir.”¹⁷

Kentleşme süreciyle birlikte kırdaki birincil ilişkilerin yerini kentteki ikincil ilişkiler almaktadır. “Kentlerde ki insanlar kendilerini saran bağlardan bağımsızlaşıp, daha fazla bireyselleşirler.”¹⁸ Kentler bireyler arasındaki sosyal ilişkilerin görece az, ikincil ilişkilerin hâkim olduğu bir yapıya sahiptir. Göç eden bireyler büyük kentlere gelip yaşamaya başladıklarında kentin bireyci ve rekabetçi ortamında kendilerini yalnız hissederek ve güvende olmadıklarını düşünürler. Bu sebeple kent yaşamına adım atan birey, öncelikli olarak kendini güvende hissedilebileceği bir ortam aramaya yönelmektedir. Kendi bölgelerinden başka bölgelere göç edenler heterojen bir yapıya sahip kent ortamında farklı kültürlerle karşı karşıya kalmakta bu da

¹⁶ Ayata, a. g. e., s. 99.

¹⁷ Mustafa Fatih Çiçek, **Hemşehri Derneklerinin Sosyo-Kültürel Uyuma Etkisi**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe Grubu Eğitimi Anabilim Dalı, Adana: 2009.

¹⁸ Ayşe Güneş Ayata, “Geleneksel Ve Modern Dayanışma”, **Dünya ve Türkiye’de Güncel Sosyolojik Gelişmeler**, Sosyoloji Derneği Yayınları, Ankara: 1994, s. 326.

göç edende psikolojik olarak yalnızlık ve güvensizlik duygusu uyandırmaktadır. Bununla baş edebilmek için ise göç edenler kentlerde kır yaşamında olduğu gibi samimi ilişkilerini, dayanışmacı kültür yapılarını devam ettirmeye yönelmektedirler ve çeşitli dayanışma biçimleri geliştirmektedirler. “Bireysel düzeydeki çabalarıyla kentte tutunma, iş fırsatlarını değerlendirme ve kültürel kimliklerini korumanın mümkün olmadığını gören göç edenler topluluk düzeyinde dayanışmaya, örgütlü olmaya yönelirler.”¹⁹

Kentler, sosyal yaşama, insanlar arasındaki ilişkilere biçim veren ve sosyal yakınlıkların oldukça az düzeyde gerçekleştiği ilişkilerin fazlasıyla görüldüğü yerler olarak kabul edilmektedir. Kendi bölgesinden başka bölgeye göç edenler, kente geldiklerinde karşılaşmış oldukları kültür şokundan kaynaklanan psikolojik sorunlarını çözmek için mekanizmalar geliştirmekte ve böylece cemaat tipi dayanışma ile birlikte, kırdaki ya da yaşamış olduğu küçük kentteki samimi ilişkilerini devam ettirmeye çalışmaktadırlar.²⁰

“Toplumsal hareketlilik sonucunda toplumda rolleri değişen ve atomize olan bireyler, kendilerini cüceleşmiş hissederler ve bu durumdan kurtulmak için kendileriyle eş görünüşte ve eş çıkarlara sahip olan insanlarla (hemşehrileriyle) bir araya gelerek örgütlenirler ya da dernekleşirler.”²¹

“Kentte göç edenlerin kentin değişik yerlerinde yaşayan hemşehrileriyle ortak bir mekanda bir araya gelerek birçok paylaşımın yanı sıra, kentin yarışmacı ortamına karşı bir dayanışma ağı oluşturmalarında hemşehri dernekleri önemli olmaktadır.”²² Kırsal alanda insanların ilişkilerini denetleyen sosyal normlar, kentlerde yerini resmi normlara bırakmaktadır.

¹⁹Hüseyin Bal, Kentsel Toplum Anomi-Yabancılaşma Olgusu Kente Göç Edenlerin Alternatif Çözümü: Hemşehri Birlikleri”, **Toplum ve Göç, II. Ulusal Sosyoloji Kongresi**, Sosyoloji Derneği Yayınları, Ankara: 1997, s. 431.

²⁰Altındal, a. g. e., Erişim 26. 11. 2010.

²¹Kurtoğlu, a. g. e., s. 371.

²²Kurtoğlu, a. g. e., s. 371.

Kırsaldaki samimi duygular, akraba ve komşuluk ilişkileri şehirde yerini bireysel yaklaşımlara bırakarak daha resmi bir ortam sunmaktadır.²³ Dernekler sosyal dayanışma ve yardımlaşmayı sağlayarak bireyselliğin öne çıktığı kent hayatında önemli bir ihtiyacı gideren ara kurumlar olarak yorumlanmaktadır.²⁴

“Hemşehri dernekleri; kırdan gelenlerin kentsel yaşam biçimini değerler sistemini ve davranış kalıplarını anlama sürecinde kurulan tampon kurum niteliğinde işlevsel bir yapıya sahip örgütlerdir.”²⁵ “Köyle ve eski köylüleriyle temas sayesinde kentte iş bulma, konut edinme, haber ve referans kaynağı olma, kendi gelişimini test edebileceği bir gruba sahip olma, psikolojik destek, maddi destek sağlama gibi işlevleriyle uyumu kolaylaştırmaktadır.”²⁶

Hemşehri dernekleri hemşehrilerin birbirleriyle ilişki kurabildikleri, haberleştikleri, kendi şiveleriyle konuşabildikleri, kendi şarkılarını söyleyerek eğlendikleri, yöresel yemeklerini yedikleri, kısacası kültürlerini rahatlıkla yaşadıkları ve paylaştıkları mekanlar olmaktadır.

Kır yaşamını bırakıp kente gelen birey için, kent yaşamına uyum sağlama aşamasında, hemşehri dernekleri tampon bir mekanizma olarak işlev görmekte, bireye kentsel değerleri, davranış kalıplarını tanıma, yerel

²³Yusuf Genç, **Kentin Sosyal Değişiminde Yöresel Kültürlerin (Hemşehri Dernekleri) Rolü**, <http://www.kocaeliaydinlarocagi.org>. Erişim: 08. 11. 2010.

²⁴Cihan Selek ve Özer Köseoğlu “**Hemşehri derneklerinin Adapazarı’nın Sosyo-Ekonomik Yapısına Etkileri**”, <http://www.Sosyalsiyaset.Net>. Erişim 18.12.2010.

²⁵Bal, a. g. e., s. 431.

²⁶N. Levin(1973), “Organize Suç Örgütlerinin Oluşumunda Hemşehrilik İlişkilerinin Rolü” akt. Necmettin Özerkmen - Yavuz Kahya, **Polis Bilimleri Dergisi** , Cilt:10, Ankara: 2008, s. 33.

değerleriyle karşılaştırma imkânı vermektedir.²⁷ “Hemşehrilik gelenekselliğin şehirde yeniden yaşatılması temelinde örgütlenmedir.”²⁸

“Gelinen köy ve şehrin ismi etrafında yaşanan bu tür örgütlenme yönetiminin temelinde kültürel ve köken kaybına yönelik endişe ve terk edilen topraklara yönelik özlem ve yardım duyguları bulunuyor.”²⁹

Hemşehrilik ilişki ağlarının formel örgütlenmesi olarak tanımlanan hemşehri derneklerinin kente sosyo-psikolojik, ekonomik, kültürel ve siyasi işlevleri söz konusu olmaktadır.

A. HEMŞEHRİ DERNEKLERİNİN İŞLEVLERİ

1. Sosyo-Psikolojik İşlevler

Daha iyi bir iş ve yaşam koşullarına sahip olabilmek için kendi memleketlerini bırakıp hiç tanımadıkları topraklara göç etmektedirler. “Birincil ilişkiler ortamından kopup farklı kültürlerin bir arada bulunduğu, heterojen bir yapıya sahip kente göçen kişi, kentin iş ve sosyal yaşamına ne zaman adımını atsa yabancıların dünyasına girmiş olmakta ve bu yabancıların dünyası her zaman göç edenler için korku ve endişelerle dolu bir alan olmaktadır.³⁰ Bu korku ve endişe göç edenlerin yerleşecekleri şehirleri belirlemesinde etkin bir rol oynamaktadır. Kendi bölgesinden başka bölgelere göç edenler büyük metropol ortamında kendilerini yalnız ve güçsüz hissetmemek için göç edecekleri yer hakkındaki bilgiyi, göç sürecindeki

²⁷ Levin, a. g. e., s. 439.

²⁸ Ayata, a. g. e., s. 99.

²⁹ Ayhan Kaya ve Bahar Şahin, **Köyler ve Yollar; Türkiye’de Göç Süreçleri**, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul: 2007, s. 504.

³⁰ Adnan Tekşen, **Kentleşme Sürecinde Bir Tampon mekanizma Olarak Hemşehrilik: Ankara’daki Malatyalılar Örneği**, T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara: 2003, s. 70.

desteği, kendilerinden önce göç etmiş hemşehrilerinden ve akrabalarından almaktadırlar. Kentlerdeki akraba ve hemşehri dayanışması böyle bir yabancılar dünyasında ayrı güvenli alanlar oluşturma imkânı vermekte, oluşturulan bu alanlar sağladığı psikolojik destekle göç edenlerin kalabalık kent ortamında yalnız kalmış bir birey olmasını engellemektedir.³¹

“Kentte kendi aralarında geliştirdikleri dayanışma ağı, kentli göç edeni yalnızlık ve reddedilmişlik duygusundan, kentte "sıradan köylü" olmaktan kurtarmaktadır.”³²

2. Ekonomik İşlevler

Hemşerilik ilişkilerinde dikkat çeken en önemli hususlardan biride ekonomik ilişkilerdir. Kendi bölgelerinden başka bölgelere göç edenlerin göç ettikleri coğrafyalarda öncelikli ihtiyaçları çalışabilecekleri bir iş ve barınabilecekleri bir ev olmaktadır. Göç edenler gittikleri yerlerde daha önce göçmüş olan hemşehrilerinin yardımı ile arsa bulmakta, ev ve iş edinmekte. “Çalışılacak bir iş edinmek kentte varolabilmenin ön koşuludur. Sürekli ve güvenli bir iş bulabilmek kentlileşme ve kentle olumlu ilişkiler kurabilme sürecinin ilk adımı olacaktır.”³³ Mevcut iş imkânlarını haber vermekte, işe alma, iş kurma ve iş geliştirme gibi konularda hemşehrilerin çok yardımı olmaktadır.³⁴ Kendi bölgelerinden başka bölgelere göç edenlerin akraba ve hemşehrileri tarafından kendilerine bulunan işler genellikle marjinal meslekler olmaktadır. Bireyler boyacılık, seyyar satıcılık, kapıcılık, kağıtçılık vs... gibi giriş ve çıkışların kolay olduğu, kentsel iş alanlarında beceri

³¹Tekşen, a. g. e., s. 71.

³²Tahire Erman, **Kentte Ki Göçmenin Bakış Açısından Kent/Köy Kimliği "Niçin Köylüyüz Hala?"**, <http://dergiler.ankara.edu.tr>, 05. 13. 12011.

³³İnan Özer, “Bir Alan Araştırması: Kentlileşme ve Kent Yaşamı”, **Dünyada ve Türkiye De Güncel Sosyolojik Gelişmeler**, , Sosyoloji Dergisi Yayınları, Ankara: 1994, s.32.

³⁴Ayata, a. g. e., s. 91.

gerektirmeyen, sermayesi az, hareketliliğin yüksek olduğu enformel sektörlerde istihdam etmektedirler.³⁵

Göç edenler geldikleri kentlerde hemşehrileri sayesinde buldukları işlerde çalışmaktalar ve bu da belli iş kollarında yoğunlaşmaya neden olmaktadır. “Hemşehrilerle kümeleşmeye zemin hazırlayan en büyük ihtiyaç ise maddi ve sosyal yardımlaşma ihtiyacıdır.”³⁶ Tekşen, yapmış olduğu çalışmasında Ankara’daki Malatyalıların kente gelişlerinin ilk yıllarında ev ve iş bulma gibi zorunlu ihtiyaçlarının giderilmesinde hemşehrilik ilişkilerin önemli bir işleve sahip olduğunu belirtmektedir.³⁷ Hemşehrilerin bir iş kolunu kontrol altına almalarına sık rastlanılmaktadır. Örneğin İstanbul’daki Karadenizlilerin inşaat sektöründe önemli bir yer edinmeleri ve bölge kimliğini ön plana çıkarmaları, Mardinlilerin midyecilik yapması, Erzurum-İspirililerin fırıncılık yapması gibi.³⁸ “Yarışmacı ve kapatılmış iş alanları bir taraftan hemşehriler arası dayanışmayı arttırmakta, diğer taraftan da hemşehrilik kimliğinin ya da aidiyetinin, yeniden tanımlanmasına ve pekiştirilmesine katkıda bulunmaktadır.”³⁹

Kendi bölgelerinden başka kentlere göç edenlerin kentte barınabilmeleri için akrabalar ve hemşehriler arasında bir yardımlaşma ağı oluşturulur. Bu ağ göç edenlerin bir arsa bulmalarına, yine mevcut tasarruflu malzemeler bularak ve işçi ücreti vermeyerek, kısa zamanda gecekondu yapmalarına olanak sağlamaktadır. Bu da gösteriyor ki barınak ihtiyacının karşılanması akrabalarla ve hemşehrilerle kurulan bağlantılarla söz konusudur.⁴⁰ Hemşehri dayanışmasında iş edinme konusunda olduğu gibi

³⁵Kurtoğlu, a. g. e., s. 370.

³⁶Özerkmen ve Kahya, a. g. e., s. 32.

³⁷Tekşen, a. g. e., s. 151.

³⁸Ulaş Bayraktar, **Formelleşen Hemşehri Dayanışma Ağları: İstanbul’daki Hemşehri Dernekleri**, Toplumbilim, S. 17, İstanbul: 2003, s. 107-118.

³⁹Bayraktar, a. g. e., s. 371.

⁴⁰Ayata, a. g. e., s. 91.

konut edinme konusunda da bir kümelenme söz konusu olmaktadır. Göç edenlerin büyük bir çoğunluğunun yerleştiği gecekondu mahallelerinde gecekondu arazisinin paylaşımında “yabancıyı sokmama” prensibine dayalı bir yarı tekel” oluşturulmuştur. Bu tekelleşme sayesinde bir taraftan hemşehriler şehirdeki rekabetçi ortama karşı aralarındaki dayanışmayla bir güç yaratmaktalar, hem de kendilerini korumak için, yabancıların sokulmadığı bir sığınma alanı oluşturmaktalar.⁴¹ Kente göç ve yerleşme süreci sırasında dayanışmaya dayalı geliştirilen bu ilişkiler incelendiğinde bu ilişkilerin sadece dayanışma ilişkisinden öte bir güç ilişkisi haline geldiğini söylemek mümkün olmaktadır.

Hemşehriler arasında iş ve gecekondu bulma gibi dayanışmanın yanı sıra borç verme, düğün ve cenazede yardım, birbirleriyle dertleşme, işinde fiili emekle yardım, ortaklık kurma gibi dayanışma biçimleri de söz konusu olmaktadır.

3. Kültürel İşlevler

Hemşehrilik bağlamında kişileri harekete geçiren etmen, sadece toplumsal iş bölümü içindeki ortak nitelikler temelinde ve rasyonel çıkarlar etrafında bir araya gelmek şeklinde tanımlanamaz. Aynı kültürü paylaşmak da hemşehrilik ilişkilerinin birleştirici ögesidir.⁴² Hemşehrilik ilişkileri bazı kesimler için barınma, yaşama, iş bulma gibi temel ihtiyaçların karşılanmasında önem taşıırken, bazı kesimler için ise kentte taşıdıkları kültürel özellikleri koruma ve yaşatma anlamı taşımaktadır.

Belirtildiği gibi hemşehri derneklerin kurulmasında diğer önemli unsurda kültürel faktörlerdir. Daha iyi bir iş, daha iyi hayat ve yaşam

⁴¹Ayata, a. g. e. s. 92.

⁴²Ayça Kurtoğlu, **Mekansal Bir Olgu Olarak Hemşehrilik ve Bir Hemşehrilik Mekanı Olarak Dernekler**, <http://ejts.revues.org>, Erişim: 30.09.2010.

şartlarına kavuşmayı umut ederek, kırın toplulukçu kültür yapısından kopup, kentin bireyci ve rekabetçi ortamına geçiş yapan göç edenler bu iki kültür arasında uyum sorunları yaşamaktadır. Kente yeni gelenler kent kültürüne ayak uyduramamakta ve kent yaşamına uyum sağlamakta zorluk çekmektedirler. Kentin frenlenmemiş tüketim alışkanlığı ve maddeci hayat tarzı karşısında göç eden manevi olarak bir boşluğa düşmekte ve kentin büyüleyen atmosferinde kaybolmuşluk endişesi yaşamaktadırlar.⁴³ Bütünün içinde erimek endişesi kendi bölgelerinden başka bölgelere göç edenler üzerinde kendi yerel kültürlerinin ve kimliklerinin farkına varmasını sağlamakta, gelenek ve göreneklerine, kökenlerine daha sıkı bağlamasına yol açmaktadır. Kültürel kimliğin korunmasında kırla ilişkiler önemli bir araç olmaktadır. Çünkü kırla ilişkiler ve kıra bağlılık geleneksel değerler ve düşüncelerin kentte yaşamasına yardımcı olmaktadır.⁴⁴

Kentin bireyleştirici ve yalnızlaştırıcı ortamında göç edenler “ötekiler” olarak gördükleri kentin eski sahiplerine karşı, kendi kimliklerinin farkındalığına varmakta, kentte biz ve ötekiler ayrımının ortaya çıkmasıyla birlikte kendilerini diğerlerinden ayırabilmek için kültürel faaliyetlere ağırlık vermeye başlamaktadırlar.

Kendi topraklarından göç ederek farklı bir toplumsal yapı içerisine giren kişiler bu süreçte bir çözülme yaşamakta ve ne yapmaları nasıl davranmaları gerektiği konusunda bocalamaktadırlar. Kentin bireyci, rekabetçi, maddeci yapısına ayak uyduramayan bireyler yabancılaşıma yaşamaktadırlar. Hem kentin toplumsal yapısına yabancı kalmaktalar, hem de ait oldukları kültüre yabancılaşımdan korkmaktadırlar. Bu da kendi bölgelerinden başka bölgelere göç edenlerin örf, adet, gelenek ve

⁴³Kurtoğlu , a. g. e., s. 73.

⁴⁴Yakut Sencer, **Türkiye’de Kentleşme: Bir Toplumsal ve Kültürel Değişim Süreci**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara: 1979, s. 276.

göreneklerine, geçmişlerine, yerel kültürlerine duydukları özlemi açığa çıkarmaktadır.

İnsanlar toplumsal ve bireysel yaşamlarını anlamlandırırken bunu sahip oldukları kültürel özelliklere göre yapmaktadırlar. Bireylerin ve toplumların kendilerini diğerlerinden ayırabilmesine ve farklılıklarını ortaya koyabilmelerine temel oluşturan etken, kültürel özellikleridir. Kültür içerisinde örf, adet, gelenek ve görenekleri barındırmaktadır. Bu bağlamda göç edenler yabancısı oldukları coğrafyalara gittiklerinde kendilerini sahip oldukları kültüre göre tanımlamakta ve kimliklerini buna göre yaratmaktadırlar.

Hemşehri dernekleri kendi bölgelerinden başka bölgelere göç edenlerin kültürlerine yabancılaşmamasına, geçmişlerine bağlı kalmalarına, kültürün yeni nesillere aktarılmasına katkıda bulunarak, bu ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Hemşerilik derneklerinin, yörelerinden yeni kopup gelen insanlara bölgesel geleneklerini kaybetmeden içinde bulunduğu şehrin değerlerine de saygı duyarak ve gerektiğinde onları benimseyip yaşayarak hayata alışması ve yaşamını sürdürmesi gerekliliğini sağlama gibi bir köprü görevi vardır. Yöresel adet ve geleneklerin canlı tutulması insanların kendi kültürlerinden tamamen kopmadan içinde bulundukları şehir hayatına uyumuna katkı sağlamaktadır.

4. Siyasi İşlevler

Hemşehri derneklerinin sosyo-psikolojik, kültürel ve ekonomik işlevlerin yanında siyasi işlevinden de bahsetmek mümkündür. Hemşehri derneklerinin kurulmasındaki resmi gerekçe genellikle gelinen yerin geleneksel ve kültürel özelliklerini yaşatmak, tanıtmak ve böylece hemşehriler arasında birlikteliği sağlamaktır. Ancak bunun yanında, hemşehri dernekleri zaman içinde biz ve ötekiler ayrımında ötekilerle kurulan ilişkilerde hem bireysel hem de grupsal düzeyde güçlü olmayı amaçlamaktadır. Ötekilere karşı güçlü olmak siyasal anlamda da güçlü olmayı ifade etmekte

bu bağlamda hemşehri dernekleri, yerel siyasete katılımı sağlama, kentte etkin bir baskı grubu haline gelme, üst düzey siyasi ve idari kademelerde bulunabilme gibi amaçlara da yönelebilmektedir.⁴⁵

Kentlere göç edenler daha çok kentlerin çevrelerindeki gecekondu mahallelerine yerleşmektedirler. Hemşehrilikte yakınlık veya uzaklık, kaynak dağıtımında ve yardımda öncelikleri belirlediği için hemşehri grupları ayrıca mahalle yönetimini ele geçirmeye çalışmaktadırlar.⁴⁶

Hemşehriler bir dernek etrafında kümelandiklerinde önemli bir siyasal kaynak oluşturmaktadırlar. Bu kaynak dolayısıyla çeşitli istek, dilek, şikayet veya kısaca talebin siyasi otoritelerce ve mercilerce algılanabilecek biçimde ifadesi mümkün olmaktadır. Bireyler hemşehri dernekleri vasıtasıyla siyasal sistemden taleplerde bulunabilmekte, siyasal yaşama daha yoğun biçimde katılabilmektedirler. Dolayısıyla hemşehri dernekleri siyasi sistem ile birey arasında iletişimi kuran ve onun dilek, talep ve hoşnutsuzluğunu sisteme aktaran bir ara kurum olarak işlev görmektedirler.⁴⁷

⁴⁵Selek ve Köseoğlu, a. g. e., Erişim 18.12.2010.

⁴⁶Ayata, a. g. e., s.92.

⁴⁷Nilüfer Narlı, **İlksel Bağlar, Hemşehrilik ve Gettolaşma**, <http://bianet.org>. Erişim: 07.08.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İNTERNET ÜZERİNDEN KURULAN DERNEKLER VE WEB SİTELERİ

Hemşehrilik 1980'lerde yaşanan yoğun göçlerle birlikte kentlerde ortaya çıkan kimlik kartıdır. Kente göç edenler kentin hissettirdiği yalnızlık duygusunu gidermek, birlikte getirdiği kültürene yabancı kalmamak, ekonomik ve maddi anlamda yardım almak için hemşehrilerine sığınmaktadır. Hemşehriler zamanla aralarındaki ilişkileri resmileştirmek adına örgütlenme yolunu seçmişlerdir.

Hemşehri dernekleri yardımlaşma ve dayanışma dernekleri adı altında kurulmaktadır. Daha önceki bölümlerde belirttiğimiz gibi bu dernekler, “kırdan gelenlerin kentsel yaşam biçimini değerler sistemini ve davranış kalıplarını anlama sürecinde kurulan tampon kurum niteliğinde işlevsel bir yapıya sahip örgütlerdir.”¹

Kendi bölgelerinden kentlere göç edenler yabancısı oldukları kent ortamında kente tutunmak, kültürlerini ve benliklerini kaybetmemek için hemşehrilerine sarılmaktadırlar. Hemşehri dernekleri ise ekonomik, kültürel ve sosyal bakımdan kente göç eden bireylere yardımcı olma mantığıyla ortaya çıkan örgütlenmelerdir.

İletişim teknolojileri alanında yaşanan gelişmeler özellikle interaktif yapısı ve serbest bilgi akışı sayesinde geleneksel iletişim teknolojilerinden ayrılan internet, insanlara farklı toplumsal olanaklar sunmaktadır. İnternet hem egemen ideolojinin hem de yerel kültürün kendini gösterebildiği bir mecra haline gelmektedir. İnternetin sunmuş olduğu bu olanaklardan hemşehri dernekleri de kendi paylarına düşeni almaktadırlar. Dernekler

¹Mustafa Fatih Çiçek, **Hemşehri Derneklerinin Sosyo-Kültürel Uyuma Etkisi**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe Grubu Eğitimi Anabilim Dalı, Adana: 2009, s. 48.

zaman ve uzamı yok sayan internet sayesinde kendilerine küresel arenada yer bulabilmekteler böylelikle sahip oldukları kültürü tüm dünyaya tanıtabilmekteler.

A. İZMİR AĞRILILAR YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA DERNEĞİ²

İzmir Ağrılılar Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, İzmir'e göç etmiş Ağrılılar tarafından 1996 yılında kurulan bir dernektir.

Derneğin amacı site de şu şekilde belirtilmektedir: Yardımlaşma ve dayanışmanın bilinci içerisinde Ağrı'nın sosyal, kültürel ve çevresel sorunlarıyla ilgilenmeyi kendine amaç edinmek.

Dernek hemşerilerin bir araya gelmesini temin etmek amacıyla yemekli toplantı organizasyonları, kadınlar arası dayanışma yemeği, iftar yemeği ve bayramlaşma gibi faaliyetlerin gerçekleştirdiğini üyelerine haber vermektedir.

Sitenin açılışında bizi karşılayan Ağrı'nın farklı mekanlarında çekilmiş fotoğrafların slayt gösterisidir. Slayt gösterisinin hemen üstünde hakkımızda, yönetim, tüzük, basında biz ve iletişim sekmeleri yer almaktadır.

Sitenin sol köşesinde yine fotoğraf galerisi, video galeri, Ağrı ilçeleri, görülmesi gereken yerler, Ağrı fıkraları, Ağrı tarihi, Ağrı coğrafyası, Ağrı yemekleri, öğrenci bursları yönetmeliği sekmeleri yer almaktadır.

Fotoğraf galerisi sekmesinde Ağrı Dağı, İshak Paşa Sarayı, Balıklı Göl, Ağrılı fotoğraf sanatçısı Yılmaz Sönmezin ve Ağrılı kadınların dayanışma yemeği fotoğraflarına, video galeri kategorisinde ise yine Ağrılı kadınların dayanışma yemeğinden görüntülere yer verilmektedir. Bunun yanı sıra yerel

²<http://www.agrililardernegi.org.tr/iletisim.aspx>.

sanatçıların klip'i ve Ağrı'ya ait mekanların fotoğraf görüntülerinden yapılan müzikli slayt gösterisine de yer verilmektedir.

Ağrı ilçeleri kategorisinde Ağrı'nın Doğu Beyazıt, Diyadin, Patnos, Eleşkirt, Taşlıçay, Hamur ve Tutak gibi ilçelerinin coğrafi özellikleri ve tarihiyle ilgili bilgilere rastlanmaktadır.

Görülmesi gereken yerler kategorisinde Ağrı'ya özgü gezilmesi gereken tarihi mekanlara yer verilmekte ve buraların tarihine değinilmektedir.

Ağrı fıkralarında ise Ağrı üzerine kurulmuş fıkralara, Ağrı tarihi kategorisinde Ağrı'nın tarihine, Ağrı coğrafyasında ise Ağrı'nın coğrafi özelliklerine değinilmiştir.

Yemekler kategorisinde Ağrı'ya ait yöresel yemeklere ve bu yemeklerin tariflerine yer verilmektedir.

Bunların dışında sitede Ağrı'ya özgü türkülerin yer aldığı bir bölüme yer verilmektedir ve isteyen bu bölümden istediği türküyü seçerek dinleyebilmektedir.

Sitede Ağrı Valiliği, Ağrı Belediyesi, kimlik no sorgulama, trafik cezası sorgulama, E- devlet ve önemli numaralar gibi faydalı linklere de yer verilmektedir.

B. BİNGÖLLÜLER SOSYAL YARDIMLAŞMA DAYANIŞMA EĞİTİM VE KÜLTÜR DERNEĞİ³

Bingöllüler Sosyal Yardımlaşma Dayanışma Eğitim ve Kültür Derneği de İzmir Ağırlılar Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği gibi İzmir'e göç eden Bingöllüler tarafından kurulan bir dernektir.

Derneğin sayfasında yine hakkımızda, yazarlar, haberler, videolar ve iletişim sekmeleri yer almaktadır. Hakkımızda kısımda derneğin prensipleri ve kuruluş amaçlarına yer verilmektedir. Derneğin amacı ve prensipleri şöyle açıklanmaktadır; siyasi gaye gütmeksizin üyeler arasında sosyal yardımlaşmayı tesis etmek, üyeler nerede olursa olsun daha iyi şartlar içinde yaşamalarını temin için maddi ve manevi yardımda bulunmak, üyelerin gençlerin yararlı unsurlar haline gelmelerini sağlamak kültürel gelişmelerine yardımcı olmak, derneğin tanıtılmasını sağlamaktır. Sivil toplum faaliyetlerinin etkinleştirilmesi ve geliştirilmesini sağlamak ve bu konuda çalışmalar yapan kişi ve kuruluşlara destek vermek amacı ile kurulmuştur.

Derneğin ilkeleri:

- İzmir'deki tüm Bingöllü hemşerilerimizi bir çatı altında birleştirerek sosyal dayanışma, yardımlaşma olgusunu oluşturmak,
- Hemşerilerimizin var olan sorunları için çözümler üretmek,
- Zor durumda olan Bingöllü hemşerilerimizi devletin ve kurumların yardımlarından faydalandırmak,
- Başarılı çalışan öğrencilerimize kurs, burs ve eğitimlerinden yardımcı olmak,
- Sosyal ve kültürel etkinlikler yapmak ve bu etkinlikler ile gençlerimizin birbirleriyle tanışmasını sağlamak,
- Bingöllün adet, gelenek, görenek ve kültürünü tanıtmak ve yaşatmak,
- İnsanlarımızın sorunlarına çareler üretmek onlara yol göstermek,
- İşsiz üyelerimize iş bulmalarına yardımcı olmaktır.

³<http://www.izbingolder.com>.

Sitede yer alan yazarlar kısmında ise yazarların kaleme aldığı makaleler bulunmaktadır. Makalelerden Bingöl'ümüz adlı makalede Bingöl'ün coğrafi konumu, nüfus yapısı, ulaşımı, akarsu ve gölleri, ova ve yaylaları, ekonomik yapısı, gezilecek yerleri, tarihi eserleri, halk oyunları, yöresel el sanatları ve adetleri ele alınmaktadır.

Haberler kısmında ise derneğin yapmış olduğu faaliyetlere, vefat ve Bingöl'le ilgili çeşitle haberlere yer verilmektedir.

Sitede yer alan videolar kısmında derneğin düzenlediği şenlik gösterilerine, Bingöl'ün tarihinin ve kültürünün sesli bir şekilde anlatıldığı tanıtım videoları, yine Bingöl'e ait türküleri seslendiren sanatçıların kliplerine yer verilmektedir.

Son olarak galeri kısmında ise Bingöl'ün ve derneğin çeşitli fotoğraflarına yer verilmiştir.

C. BATMAN İLİ, İLÇELERİ VE KÖYLERİ EĞİTİM, KÜLTÜR, DAYANIŞMA VE YARDIMLAŞMA DERNEĞİ⁴

Dernek sitesi ilk açıldığında fon müziği eşliğinde açılmaktadır. Müzikler Batman'a ait ezgiler olmaktadır. Yine sitenin ana sayfasında Batman'a ait mekanların slayt gösterisine yer verilmiştir.

Sitede ilçeler, tarihçe, coğrafi yapı, sosyal ve kültürel yapı, derneğimiz, kurum ve kuruluşlar kategorilerine yer verilmektedir. İlçeler kategorisinde Hasankeyf, Beşeri, Gürçüş ve Kozluk ilçelerine yer verilmekte ve buraların tarihiyle, coğrafik ve ekonomik yapısıyla ilgiler bilgiler bulunmaktadır.

⁴<http://www.batmanlilardernegi.org>.

Tarihçe kısmında ise genel tarihçe, Batmanda yaşamış uygarlıklar, Batman'ın oluşumu, Batman'ın eski adı ve anlamı, Batmandaki ilkler, Osmanlı döneminde Batman'ın durumu, cumhuriyet döneminde Batman'ın durumu gibi bilgilere rastlanmaktadır.

Coğrafi yapı kısmında ise genel coğrafi yapı, yüzölçümü, rakım, enlem – boylam, bitki örtüsü, iklim, ulaşım, en çok yetişen sebze ve meyveler, uydu ve haritada Batman, ilçelerimiz, komşu iller. tarihi ve turistik yerler, yaylalar, tepeler, akarsular, ormanlık alanlar, ovalar, çeşmeler ve mezarlıklarla ilgili bilgiler yer almaktadır.

Sosyal ve kültürel yapı kısmında genel sosyal ve kültürel yapı, nüfus ve göç, eğitim, geçim kaynağı, geleneklerimiz, yöresel yemekler, el sanatları, şiirler ve maniler, destanlar, fıkralar, deyimler ve atasözleri, türküler, halk oyunları, bizim sözlük ve yöre dili, halk inanışları, giyim ve kuşam, sülale isimleri ve soyağacı bilgilerine yer verilmiştir.

Dernek kısmında ise dernek hakkında genel bilgi, başkanın mesajı, yönetim kurulu, denetim kurulu, özgeçmişler, üye listesi, üyelik dilekçesi, dernek tüzüğü, dernek tarihçesi, dernek merkezi, dernek faaliyetleri, derneğin hedefleri ve dernek hesap numaralarına rastlanmakta, kurum ve kuruluşlar sekmesinde ise batman valiliği, kaymakamlığı, belediyeleri, muhtarlıkları, okulları, hastaneleri ve camilerine rastlanmaktadır.

Başkanın mesajı kısmında dernek başkanı hemşehrilerine şöyle seslenmektedir:

“Sevgili Batmanlı Hemşherilerim...

Bugün dünyanın sayılı büyük sayılı kentlerinden biri olan İstanbul gibi metropol bir şehirde yaşamaktayız. Büyük şehirlerin coğrafi yapısı ve barındırdığı yoğun nüfusu itibariyle insanları bir sosyokültürel yalnızlığa bu yalnızlığın üstesinden gelmek

toplumsal entegrasyonu sağlamak dostluk akrabalık ve ahabalık bağlarını geliştirmenin en iyi yolu örgütlenmeden geçmektedir. Demokratik sosyal hukuk devletinde STK (Sivil toplum kuruluşları) çok büyük bir güç haline gelmiştir. Bu sivil toplum kuruluşlarında hemşeri dernekleri büyük önem kazanmıştır. Bu güçlü yapıda yer alabilmek için bizlere bugüne kadar batmanlılar ili ve ilçeleri kültür ve dayanışma derneğini kuran kurucu üyelere teşekkür ederiz. Sevgili batmanlı hemşerilerimizin derneğimize sahip çıkması gönüllü bir bağlılık göstermesi ve en büyük ve en önemlisi üye olmasını tüm kalbi arzularıyla temenni ederim.”

Sitenin sayfasında siteye üye olanların isteklerini ve dileklerini yazabilecekleri ziyaretçi defteri kısımda yer almaktadır. “Aradığın her şeyi bulmaya ne dersin?” başlığı altında ise borsa döviz, belediyeler, siyasi partiler, televizyonlar, üniversiteler, dış haberler, haberler, radyolar ve anti medya ile ilgili bilgilere ulaşılabilir. Yerel basın kısmında ise Batman’a ait yerel gazetelere ve televizyon kanallarına ulaşılmaktadır.

D. EGE BÖLGESİ BİTLİSLİLER KÜLTÜR DAYANIŞMA VE YARDIMLAŞMA DERNEĞİ⁵

Sitenin açılış sayfasında diğer sitelerde olduğu gibi Bitlis’in farklı manzaralarının fotoğrafları slayt gösterisi şeklinde verilmektedir. Bu sitede de derneğin kurucuları, derneğin amacı ile ilgili bilgiler derneğimiz başlığı altında verilmektedir.

Derneğin amacı sitede şu şeklide açıklanmaktadır; Ege Bölgesinde yaşayan Bitlisliler arasında tanışma, dayanışma, yardımlaşma, sosyal ve kültürel yardımlaşmayı saklamak ve tüm Bitlislilerle daha sağlıklı, iyi ilişkiler geliştirmektir. Derneğin çalışma alanı Ege Bölgesindeki tüm il ve ilçelerdir.

⁵<http://www.egebitlislilerdernegi.com>.

Derneğin amacını gerçekleştirmek için yapacağı çalışma konuları şunlardır; Üyeler arasında tanışma, dayanışma ve yardımlaşma sağlamak. Ege Bölgesinde yaşayan tüm hemşeriler arasında ve tüm sivil toplum kuruluşlarıyla iyi ilişkiler geliştirmek, amaca uygun olarak Bitlisli öğrencilere burs vermek, folklor, sanat ve kültürel zenginliklerimizi sergilemek amacıyla geceler düzenlemek, piknik, düzenlemek, konserler düzenlemek, geziler düzenlemek, panel, seminer, konferanslar düzenlemek, düğün, nişan, sünnet düğünü, açılış, toplantı gibi törenlere katılmak, katkıda bulunmak çiçek, çelenk veya yazılı mesaj göndermek ve bu törenleri yapanlara gerecinde yardımda bulunmak veya yol göstermek. Derneğimiz hemşerilerimiz arasında ekonomik durumu kötü olanlara yiyecek, giyecek, odun, kömür, sağlık hizmetleri, okul, kırtasiye malzemeleri, otobüs bileti, konaklama, ölüm, doğum vs. gibi konularda yardımda bulunabilmek.

Derneğin yapmış olduğu yardımlar, piknikler, geceler, ziyaretler, diğer etkinlikler ve bitlisin tanıtım videosu etkinliklerimiz başlığı altında yer almaktadır. Derneğin yapmış olduğu etkinliklerle ilgili çeşitli fotoğraflar ise foto galeri kısmında bulunmaktadır.

Kültürümüz başlığı altında ise Bitlis'in tarihine, yemeklerine, halk oyunları ve folkloruna, mani ve türkülere, tarihi ve turistik güzelliklerine yer verilmektedir.

Sitenin duyuru ve haber kısmında ise derneğin yapmış olduğu yardımlarla ilgili bilgilere, çeşitli iş ilanlarına rastlanmaktadır. Bitlis ezgileri başlığı altında sunulan müzik kutusunda ise Bitlis'e ait türküler yer almaktadır. Sitenin giriş sayfasında Bitlis'in tanıtım videosu ve Bitlis'in hava durumuna yer veren bir kısımda mevcuttur.

"Faydalı linkler" başlığı altında Türkiye'deki tüm kamu kurum ve kuruluşların web sitesi adresleri, yerel ve ulusal basın haberleri verilmektedir.

E. MARMARA ELAZIĞLILAR DERNEĞİ ⁶

Her dernek sitesinde olduğu gibi Elazığlıların dernek sitesi de Elazığ'ın farklı mekanlarının fotoğraflarıyla açılmaktadır. Marmara Elazığlılar Derneği web sitesinde, “Derneğimiz” başlığı altında başkanın konuşması, vizyon ve misyonumuz, derneğimizin kurucuları, yönetim kurulumuz, katkıda bulunanlar, Çayda Çıra Fm, online üyelik formu, üyelerimiz, yardım talep ve dilek, güncel bilanço, burs başvuru formu, yardım ve bağışlarınız kısımları bulunmaktadır.

Vizyon ve misyonumuz kısmında derneğin kuruluş amacına yer verilmektedir ve şöyle açıklamaktadırlar; Üyelerimiz arasında yardımlaşma ve dayanışma duygularını geliştirmek ve yaymak. Bunu İstanbul ve Elazığ'daki hemşehrilerimizi kapsayacak şekilde geliştirmek. Bu amaçla yoksullara, evde kalmışlara, yetim ve öksüzlere, fakir ve yardıma muhtaç öğrencilere maddi ve manevi yardımlarda bulunmak. Elazığ Harput kültürünü, büyük şehir İstanbul'da yaygınlaştırmak ve hemşehrilerimiz arasında yaşatmak. İnternet sayfamızda hizmet vermeye başladığımız Çayda Çıra Fm isimli radyo aracılığıyla, internet ortamında kültürümüzü ve müziğimizi gençlerimize aşılacak. İnternet sayfamız aracılığıyla Marmara bölgesindeki Elazığlı iş adamlarımız, esnaflarımız, avukatlarımız, doktorlarımız vs. tüm sektörleri kapsayan ticaret rehberi ile ticarete birlik oluşumunu başlatmak.

Sitede Elazığ başlığı altında ise at arabaları, Atatürk Elazığ da, Azık Ambarı Elazığ, belediye başkanları, cadde ve kavşaklar, camiler, çeşmeler, çarşılar, Elazığ ve Harput tarihi, Elazığ mahalleri, eğitim kurumları, berber ve sünnetçiler, Elazığ da medya, Elazığ da Avcılık, Elazığ da spor, El-Azizden Elazığ'a, Elazığ fırınları, Elazığ hanları, kiraathaneler, halk evi, Harput'tan mezraya, hastanelerimiz, ilçelerimiz, köylerimiz, ilimize ulaşım, meydanlar

⁶<http://www.mared.gen.t.>

pazarlar, mezarlıklar, akademisyenler vb. bilgilerin yer aldığı başlıklar bulunmaktadır.

Sitenin kültürümüz kısmı ise Elazığ'a ait yemeklerin, oyunların, efsanelerin, eğlence kültürünün, Elazığ mizahının, müziğinin, sanatının, kıyafetlerinin, şivelerinin ve geleneklerinin anlatıldığı bölümdür.

Foto galeri kısmında Elazığ'ın farklı mekanların yer aldığı fotoğraflara yer verilmiştir.

Videolar kısmında ise Elazığ'ın mahalli sanatçılarının kliplerine yer verilmektedir.

F. İZMİR MARDİNLİLER DERNEĞİ⁷

İzmir Mar-Der sitesinin sayfasında amacımız, kurul üyeleri, Atatürk köşesi, Mardin tarihi, ilçelerimiz, Mardin camileri, Mardin el sanatları, Mardin evleri, Mardin sanal tur, Mardin videoları, canlı tv, manastır ve kiliseler bölümleri yer almaktadır.

Atatürk köşesi kısmında Atatürk'ün hayatı, ilkeleri, devrimleri, onuncu yıl nutku ve gençliğe hitabesi bulunmaktadır. Mardin tarihi kısmında ise Mardin'in tarihi ve önemli el sanatları hakkında bilgiler bulunmaktadır.

İlçelerimiz kısmında Mardin'in çeşitli ilçelerinin kısa tarihi anlatılmaktadır. Mardin el sanatları kısmında ise telkâri, testicilik- çömlekçilik, bakırcılık, oyacılık- basmacılık, gümüş işletmeciliği hakkında bilgiler verilmektedir. Mardin evleri kısmında ise Mardin'in geleneksel evlerinin mimari yapısı anlatılmaktadır.

⁷<http://www.izmirmardender.com>.

Mardin videolarında ise Mardin'e ait türküler eşliğinde Mardin'in tanıtım videosu yer almaktadır.

Foto galeri kısmında Mardin'in çeşitli fotoğraflarına ve dernek üyelerinin fotoğraflarına yer verilmektedir.

Ziyaretçi defteri ise dernek üyelerinin birbirlerine ileti gönderdikleri kısımdır.

İzmir Mardinliler Derneği amaçlarını ise şöyle açıklamaktadırlar; Mardinliler arasında dayanışma ve yardımlaşmayı sağlamak, Mardin ve Mardinlilerin kalkınması, Mardin'in kültür ve tabiat varlıklarının tanıtımı, korunması, onarımı ve dolayısıyla bunların Türk turizmine hizmet edebilmeleri için gerekli desteği sağlamaktır. Mardinlilerin eğitim ve öğretimlerine, meslek edinmelerine, mesleklerini en iyi şekilde sürdürmelerine yardımcı olmak suretiyle; onların başarılı, topluma faydalı, Atatürk İlke ve İnkıplarını benimsemiş, iyi insan ve iyi yurttaş olmalarına katkıda bulunmak.

Mardinliler arasında tanışma, dayanışma, yardımlaşma, sevgi ve saygıyı geliştirmek, yoksul veya yardıma muhtaç Mardinliler ile başarılı Mardinli öğrencilere yardımcı olmak, bu durumdaki Mardinlilere aynı veya nakdi yardım, burs ve benzeri yollarla destek vermek veya bu amaçla düzenlenecek organizasyon ve etkinliklerde görev almak, bu etkinlik ve organizasyonlara öncülük etmek, Mardin ve Mardinlilerin ekonomik yönden kalkınması, özellikle eğitim, kültür, turizm ve sağlık hizmetlerinin geliştirilmesi amacıyla faaliyetlerde bulunmak, Mardin ilindeki kültür ve tabiat varlıklarının korunması, onarımı ve restorasyonu, Mardin'le ilgili tarihi, milli, ekonomik, turistik, arkeolojik ve kültürel bilgilerin derlenerek yayınlanması, gerek bunların ve gerekse Mardin ilinin tanıtımı ve dolayısıyla bunların kültür ve turizm amaçlarına hizmet edebilmeleri için gerekli yardım ve desteği sağlamak, yine bu amaçla kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği yapmak,

destek vermek, kamuoyu oluşturmak, bu konularda mevcut veya düzenlenecek organizasyon ve etkinliklere katılmak, bunlara destek ve yardımda bulunmak, Türkiye ve dünya çapında başarı gösteren Mardinlileri ödüllendirmek ve bu başarıları için teşvik etmek ve destek vermek.

G. İZMİR VARTO KÜLTÜR VE DAYANIŞMA DERNEĞİ⁸

Derneğin ilk açılış sayfasında derneğin yapmış olduğu çeşitli faaliyetlerin haberleri yer almaktadır.

Sitenin sayfasında üye listesi, dernek ana menü, taziye defteri, sitemizin amacı, Varto-köy muhtarları, Varto köyleri, tarihçe Varto, bilgisayar, kültür ve sanat, Varto linkleri, faydalı linkler, güncel haber, bilmediklerimiz, Varto derneklerin listesi, iletişim bilgileri, hukuk danışmanlarımız bölümleri yer almaktadır.

Sitenin amacı kısmında, sitenin amacı şöyle belirtilmektedir; başta İzmir'deki Varto Derneği olmak üzere Varto Kültür ve Dayanışma Dernekleri hakkında bilgi vermek Varto Derneği'nin başlıca amacıdır. Dünyanın dört bir tarafına dağılmış başta Varto ilçesi ve yöresi insanları olmak üzere bütün insanları bir çatı altında toplamak, Varto ilçesi ve çevresindeki köylerdeki insanlar arasında iletişim kurmak, dayanışma ve bilgi platformu yaratmak, Varto ilçesini tanıtmak, sanatçıları tanıtmak, kültürüne sahip çıkmak, Varto ilçesine dair sorunlara çözüm üretebilmek, yöreyi geliştirmek amacıyla projeler üretmek, üretilen projeleri desteklemek.

Yine her sitede olduğu gibi muş Varto'nun fotoğraflarına yer verilen foto galeri kısmı bulunmaktadır. Ayrıca ziyaretçi defteri de site de yer almaktadır.

⁸<http://vartoder.com>.

H. SİİRT İLİ ERUH İLÇESİ VE ÇEVRE KÖYLERİ SOSYAL YARDIMLAŞMA, DAYANIŞMA VE KÜLTÜR DERNEĞİ⁹

Sitenin açılışında Siirt ili ile ilgili haberlerin geçtiği bir slayt gösterisi yer almaktadır.

Sitede yer alan ilimiz bölümünde Siirt'in ilçeleri, ekonomisi, kültür ve turizmi, tarihçesi, coğrafi yapısı ve nüfus dağılımıyla ilgili bilgiler verilmektedir.

İlçemiz kısmında Siirt'in köylerine coğrafi yapılarına, nüfus dağılımına, sosyal yapısına, kültür ve turizmine ve tarihine yer verilmektedir. Resim galerisi kısmında ise Siirt'in çeşitli fotoğrafları vardır. Faaliyetler kısmında derneğin düzenlemiş olduğu etkinliklerin video görüntüleri, videolar kısmında ise çeşitli klip videoları yer almaktadır. Üyelerin birbirlerine ileti gönderdiği ziyaretçi defteri kısmı bu sitede de söz konusu olmaktadır.

Memleket havası başlığı altında ise Siirt'in hava durumu gösterilmektedir. Yine Türkiye de çeşitli kurum ve kuruluşlara ulaşılabilir linkler verilmektedir.

İ. TUNCELİ MEŞEYOLU KÖYLÜLERİ YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA DERNEĞİ¹⁰

Dernek sitesinde Meşeyolu, yöresel, olaylar ve gerekliler bölümleri bulunmaktadır.

⁹<http://www.eruhder.com>.

¹⁰<http://www.meseyolu.com>.

Meşeyolu bölümünün içeriğinde hakkımızda, dernek yönetimi, dernek tüzüğü, soyağacı, foto galeri, videolar, üyeler ve iletişim kısımları bulunmaktadır.

Yöresel bölümünde ise köyümüz, ilk köylülerimiz, köy çeşmeleri, köy muhtarları, köyümüzün yer adları, köyün konumu, köy düğünleri, yöresel yemeklerimiz, halk oyunlarımız, cem ve cemaat, romanlar ve kalaycı, kardeşlik sevgisi, kızamık, kül ve soba, 1 mayıs, efsaneler ve dersim ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

Olaylar bölümünde yöreyle ilgili 4 hikayeye yer verilmektedir. Gerekliler bölümünde ise ziyaretçi defteri, forum, e-devlet, dilek ve istek, dost siteler, web master kısımları bulunmaktadır.

Sitede yer alan duyurular kısmında ise yapılan etkinliklerle ilgili bilgiler ve çeşitli iş ilanlarına yer verilmektedir.

Dernek yapmış oldukları faaliyetleri şöyle sıralamaktadır; Derneğe uydu sistemi kuruldu, muharrem ayında derneğimizde aşure yapıldı. Hızır kurbanı verildi, minikler folklor ekibi kuruldu, dernek mutfağı eksiklikleri tamamlandı, davlumbaz alındı, üyelerle birlik beraberlik için sabah kahvaltısı verildi.

J. DİYARBAKIRLILAR YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA DERNEĞİ¹¹

Sitenin açılış sayfasında önsöz başlığı altında sitenin amacı şöyle açıklanmaktadır; ekonomik ve sosyal koşullar insanımızı büyük şehirlere göç etmeye zorlamıştır. Birçok cazibesi olan büyük şehirler Anadolu'nun çeşitli yerlerinden gelen insanımızın değerlerini, gelenek ve göreneklerini

¹¹<http://www.diyader.org>.

yitirmesine sebep olmaktadır. Baba topraklarımızı unutmamak, gelenek ve göreneklerimizi yaşatmak için kurmuş olduğumuz derneğimiz birçok alanda olduğu gibi çağımızın güçlü bir tanıtım aracı olan ve hızla yayılan internet teknolojisini hizmetlerine katmıştır. Her nerede olursanız olun bizlere kolaylıkla ulaşabilir, hizmetlerimizi, çalışmalarımızı ve bunların yanında gelenek ve göreneklerimizi takip edebilirsiniz.

Resimler, haritalar, yemekler, türküler-şarkılar, üyelerimiz, tarihçe, fıkralar, ilçelerimiz, sanat, fikir ve sanat insanlarımız kısımlarına yer verilmiştir.

K. VANLILAR YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA DERNEĞİ¹²

Sitenin açılış sayfasında vana ait değerlere, Akdamar kilisesi ve Van kedisi fotoğraflarına yer verilmiştir.

Site de ziyaretçi defteri, iletişim, derneğimizin amacı, sponsor şirketler, derneğin yaptığı faaliyetler, etkinlikler (katılımlar), kültür festivali, galeri(resimler), yönetim kurulunun görev ve yetkileri, vefat ve başsağlığı, başkan yardımcısı, forum, anketler, haberler, slaytlar, Gürpınar ilçesinin çevre köyleri, Van kedisi, otlu peynir, Van mutfağı ve Van'ın kültürel yapısı bölümlerine yer verilmiştir.

Dernek sitesinde derneğin amacı şöyle açıklanmaktadır; bu internet sitesinin amacı uzakta ve gurbette olan Vanlı hemşerilerimizin birbirleriyle kaynaşmak ve birbirlerini tanımak amaçlı ve Vanlılar adına dernekte yapılan çalışmaların hemşerilerimize duyurulmak amacıyla kurulmuştur... Bilindiği gibi dernekler toplumların elçisidir. Buradaki amaç insanların dertlerini, sıkıntılarını ve sorunlarını derneğe iletmek ve dernekte gereken yardımları yapmalı ve dertlerine çözüm aramalıdır.

¹² <http://www.vanlilardernegi.tr>.

Vanlılar, yıllar önce bazı nedenlerle Gaziantep'e göç etmek zorunda kaldılar ve Vanlılar göç ettikleri yerlerde dağınık bir yaşam, toplumun birbirinden uzak olduğu bir yerde bulundular. Vanlılar Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, bunları göz önünde bulundurarak kurulan bir sivil toplum örgütüdür.

Vanlılar Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, Gaziantep'te ki Vanlıları bir araya getirmek, onlarla birlikte çeşitli etkinlikler yapmak, çeşitli aktivitelere birlikte katılmak ve toplumda hep ön saflarda bulunmayı amaçlamaktadır. Dernek, Vanlıların örf ve adetlerini, gelenek ve göreneklerini, kültür yapısını ve yaşayış biçimini Gaziantep'e yansıtmak için kurulmuştur. Gaziantep'te ki Vanlıların düğün törenlerinde, müzik şölenlerinde, cenaze merasimlerinde, mevlitlerde ve kandil günlerinde faaliyet yapmak için şube ve temsilciliklerin olması için kurulmuştur.

Vanlı gençleri topluma kazandırmak için gençlere yönelik faaliyetlerin bulundurulması, çeşitli etkinliklere katılması ve sosyal aktivitelerde bulunması için kurulmuştur.

Vanlı hemşerilerimizin okuma -yazama bilmeyen kesimleri için eğitim seferberliğinin yapılması için kurulmuştur.

Gaziantep'te yapılan festivallere, etkinliklere ve sosyal aktivitelere beraber katılmak için kurulmuştur.

L. KOÇTEPE KÖYÜ SOSYAL VE YARDIMLAŞMA DERNEĞİ¹³

Sitenin açılış sayfasında dernek tarafından gerçekleştirilen çeşitli faaliyetlerin haberlerine yer verilmektedir.

¹³ <http://koctepekoyu.com> (Adıyaman).

Sitenin sayfasında dernek başkanımız, derneğimiz, Koçtepe köyü, kabileler, faaliyetlerimiz, video galeri, resim galerisi, ziyaretçi defteri kısımları yer almaktadır.

Amaçlarımız kısmında derneğin amaçları arasında şu şekilde açıklanmaktadır; üyeler arasında bir aidiyet duygusu meydana getirme, grup ruhu yerleştirme, güç ve imkân birliği sağlayarak üyelerinin kendilerini güçlü ve güvende hissetmelerini sağlamak öncelikli görevlerimiz arasında olacaktır.

Kendi aramızda yardımlaşma ve dayanışmayı sağlamak gerekiyor. Çünkü büyük şehir hayatı bizi birbirimizden uzaklaştırıyor, yalnızlaştırıyor ve güçsüzleştiriyor; silik birer insan haline getiriyor. Bundan korunmak için dayanışma ve güç birliği yapma mecburiyeti vardır.

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

İnternette kurulan dernek web siteleri kırsal kesimdeki ilişkilerin kente uyarlanarak, yeniden üretilmesinin ve sanal hemşehriciliğin aracı konumundadırlar.

Bu çalışmada, ele alınan dernekler Türkiye’de en çok göç veren illere ait dernekler olma niteliği taşımaktadırlar. Bu dernekler ülkemizde yaşanan iç göç ve iletişim teknolojileri alanında yaşanan gelişmeler sonucu işlevsellik kazanmıştır. Böylelikle hemşehricilik sanal ortamda da yaşatılmaya çalışılmaktadır.

Dernek sayfalarında dernek üyelerinin birbirleriyle iletişim kurabildikleri, dilek ve şikayetlerini belirttikleri ziyaretçi defteri kısımları bulunmaktadır. Üyeler bu kısımda birbirlerine “hemşehrim” olarak hitap etmektedirler. Bu bağlamda bu siteleri hemşehri dernekleri olarak nitelendirebiliriz.

Bir yaşam biçimi olan kültür, insanlar tarafından yaratılır ve paylaşılır. Kuşaktan kuşağa gelişerek, yenilenerek ve biriktirilerek aktarılan değerler bütünüdür. Bu nedenle, insanların geliştirdiği, bilgi, inanç, sanat, ahlak, adet, gelenek ve görenek, yetenek, alışkanlıklar, yeme, içme, konuşma, giyinme, müzik ve folklor bir toplumun kültürünü otaya koyan değerlerdir. Bireyler içine doğduğu, büyüdüğü kültürün özelliklerine göre davranış sergilemektedir ve ait olduğu kültüre dayanarak yaşamlarını anlamlandırmaktadırlar.

Toplumlarası haberleşme olanaklarının kısıtlı olduğu dönemlerde kültürler dar bir alanda ve sınırlı kalmaktaydı. Günümüzde iletişim teknolojileri alanında yaşanan gelişmelerle birlikte, kültür aktarımı farklı bir boyut kazanmıştır. Artık radyo, televizyon, sinema ve özellikle internet

alanında yaşanan gelişmelerle birlikte bugün daha hızlı bir kültürel değişim ve gelişim süreci yaşanmaktadır. İletişim ve ulaşım teknolojileri sayesinde sınırlı alanda kalan kültürler hızlı bir şekilde dünya üzerinde dolaşıma ve etkileşime girmektedirler.

“Sanayileşme iletişim toplumlarını etkilemiş, hızlı kültürel değişim ve gelişime neden olmuş, yaşama biçiminin değişmesinin yanı sıra, toplumları kültür şokuyla karşı karşıya bırakmıştır. Dünya küreselleşme sürecine girmiştir. Küreselleşmeyle, farklı kültürlerden insanları biraraya getirecek ortak bir paydaya doğru gidiş başlamıştır.”¹

Bunun için küreselleşme ekonomik, siyasi ve kültürel boyuta sahip bir kavramdır. Küreselleşmenin kültürel boyutu, birbirine zıt iki yaklaşımı içinde barındırmaktadır. Birinci yaklaşım, “özellikle tüketici davranışını etkileyerek, dünya çapında kültürel bir örnekliğin önünü açmış olması”² olgusuna vurgu yapmaktadır. Diğer bir ifadeyle, bu yaklaşım kültürel homojenleşmeyi ifade etmektedir. Kültürel homojenleşme yaklaşımına göre, küreselleşmenin etkisinde kalan toplumlar kendi milli kültürlerini terk edip, hakim kültürün temsilcisi olan kültürel özellikleri benimsemek durumunda kalmaktadırlar.

Küreselleşmenin kültürel boyutuna değinen ikinci yaklaşıma göre, küreselleşme, “en küçük bir kültürel farklılığı bile vurgulayarak elektronik medya aracılığı ile bunu tüm dünya kamuoyunun dikkatine sunan, ayrıca siyasal açıdan kültürel farklılıkların korunması ilkesini demokratik hak ve özgürlükler alanının ayrılmaz bir parçası olarak gören bir anlayışı yaygınlaştırmaktadır.”³ Bu da küreselleşmenin heterojenleştirici etkisini ifade etmektedir. Kültürel heterojenleşmeye göre, küreselleşmeyle birlikte kültürel

¹Erman Artun, **Halk Kültürlerinin Gelecek Kuşaklara Taşınması**, <http://turkoloji.cu.edu.tr>. Erişim: 10.11.2010.

²Artun, a. g. e., Erişim: 10.11.2010.

³Emre Kongar, **Küreselleşme ve Kültürel Farklılıklar Çerçevesinde Ulusal Kültür**, www.kongar.org/makaleler/mak_ku.phb., Erişim: 13.09.2010.

faklılıklar kendini küresel arenada gösterebilme fırsatını yakalamaktadır: Bir başka adıyla,

“Çoğulculuk günümüz dünyasının en önemli özelliklerinden biri haline gelmiştir. Şimdiye kadar seslerini duyuramamış ve temsil edilmemiş olan yeni özneler, ilk defa seslerini duyurma olanağı bulmaktadırlar.”⁴

Bu bağlamda, hemşehri derneklerinin amaçlarından biri ve belki de en temel olanı, ait oldukları kültürü korumak, yaşatmak ve gelecek kuşaklara aktarmaktır. Çalışmada ele aldığımız internet üzerinden kurulan hemşehri dernekleri sitelerinin de iletişim teknolojilerinden yararlanarak ait oldukları kültürü dünya üzerinde dolaşıma soktukları söylenebilir.

Küreselleşmenin ikinci boyutuna, yani kültürel farklılıkları yaydığı yaklaşımına dayanarak, internette web sitesi kuran dernekler de internet aracılığıyla ait oldukları kültürü yaymakta ve kültürlerini tüm dünyanın tanınmasına fırsat vermektedir diyebiliriz.

Dernek sitelerinde derneklerin amaçlarına bakıldığında da amacın kültürel değerlerin tüm dünyaya ve gelecek kuşaklara tanıtılması olduğu kolayca anlaşılmaktadır.

Analimize esas olan derneklerden her birinin web sitelerinde yer alan amaçlardan birinin, ekonomik nedenlerle kendi yörelerinden başka yörelere göç etmek zorunda kalmanın sonucu olarak, kendi yörelerinden ayrı kalan insanların hem yöresel kültürünü yaşamak, hem de bu kültürü sanal ortamda tanıtmak olduğu görülmektedir.

⁴Abdullah Özkan, **Küreselleşme Sürecinin Medya ve Kültür Üzerindeki Etkileri**, <http://www.siyasaliletisim.org>, Erişim: 05.12.2010.

Dernek sitelerinde kültürel değ rlere yer verilmesi, küresel değ rlere karşı yerel değ rleri koruma ve yeniden üretme çabasının göstergesidir.

Hipotezimizde belirttiğimiz gibi, internet üzerinden kurulan hemşehri derneklerine  ye olan bireyler, bir taraftan internet aracılığıyla doğup büyüdüğü bölgenin kültürünü tüm dünyayla paylaşma fırsatı yakalarlarken, diğer yandan sahip oldukları kültürlerini yeniden üretmektedirler.

Hemşehri derneklerinin salt kültürel değil; sosyal işlevleri de olan dernekler olduğu saptamasından yola çıkararak, bu derneklerin sosyal dayanışma faaliyetleri anlamında göç eden insanların sosyal sorunlarına yardımcı olma ile ilgili bir takım çalışmalar yaptığı yine web sitelerinde yer alan açıklamalardan kolayca anlaşılmaktadır.

Daha  nceki bölümlerde bahsettiğimiz gibi Türkiye genel olarak toplulukçu kültür yapısına sahip olan bir ülkedir. Fakat toplulukçu kültür yapısı, kırsal kesimlerde kentsel kesimlere göre daha fazladır. Her ülkede olduğu gibi Türkiye’de de kentler daha bireyci bir yapıya sahiptir. Bu nedenle, g   edenler kentlere geldiklerinde, kendilerini yalnız ve kimsesiz hissetmektedirler ve sahip oldukları toplulukçu anlayış çerçevesinde kendilerini yalnızlıktan ve ezilmi likten kurtaracak bağlar kurmaya yönelmektedirler. Bu dayanışma biçimlerinin oluşturduğu yeni aidiyetlikler, kentlerde hemşehrilik ilişkilerinin oluşmasına yol açmıştır.

Kendi bölgelerinden kentlere göç edenler, göç ettikleri yerlerde öncelikle kendine yakın hissettiği, kendisiyle aynı kültüre sahip hem ehrilerini bulmaya çalışmaktadır. Hemşehri dernekleri bu bağlamda, sosyo-psikolojik bir işlev de görmektedir.

Hemşehrilik ilişkilerine zemin hazırlayan dernekler, yabancıların dünyasına adım atan insanlara fazla yabancı olmadıkları ve yalnızla tırıcı kent koşullarında göreceli olarak güvenilir bir ortam imkânı sunmaktadır.

Yaratılan bu ortamlar psikolojik olarak kişinin “kalabalık içerisinde yalnız kalmış bir vatandaş olmasını”¹⁶⁷ engellemektedir. Hemşehriler kendilerinden önce gelen hemşehrileriyle dayanışma içerisine girerek kent ortamında hem bir güç oluşturmaktadırlar, hem de kente uyum sürecinde birbirlerine yardımcı olmaktadır.

Hemşehri ilişkileri ve kurumları eski yapı “kır yaşamı” ile yeni yapı “kent yaşamı” arasında uyum sağlayıcı bir işleve sahiptir. Başka bir deyişle hemşehri dernekleri, hem geleneksel toplum yapısının izlerini taşımakta, hem de değişim ve gelişmenin yaşanmasını sağlamaktadır. Bunun nedeni hemşehri ilişkileri bir taraftan eski yapıya ait bir takım öğeleri içermesi, diğer taraftan da yeni yapılanmaya ait bir takım özellikleri barındırmasıdır.⁵

Gerçekten, yabancı olunan kente uyum ve dayanışma üretme ve güçlendirme sürecinde hemşehri dernekleri, bu amaca ulaşmak için çeşitli etkinlikler de düzenlemektedirler. Hemşehri dernekleri organize ettiği geceler, futbol karşılaşmaları, piknikler aracılığıyla kentte yaşayan hemşehrilerin bir araya gelmelerini sağlamaktadır. Tüm hemşehriler bu organizasyonlara katılarak kentte yalnız olmadıklarının farkına varmakta ve bu da onları güçlü kılmaktadır. Bu organizasyonlar aynı zamanda bölgesinden göç edenin kente uyumunu sağlamada ya da kolaylaştırmada etkili düzenlemelerdir. Hemşehriler arasında dayanışma ve birliği sağlamak aynı zamanda kente uyumu kolaylaştırmak için dernekler tarafında düzenlenen organizasyonlar internet aracılığıyla hızlı bir şekilde üyelere iletilerek katılımın sağlanması gerçekleştirilmektedir.

Dernekler dayanışma üretici ve kent yaşamını kolaylaştırıcı fonksiyonlarının bilincindedirler ve dernek siteleri bu fonksiyonun yürütülmesi yönünde çeşitli ifadeleri içermektedir.

⁵Şaban İnât, **Sivil Toplum Kuruluşu Olarak Hemşehri Dernekleri ve Kentlileşme Süreci (Antalya Örneği)**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta: 2006, s. 44.

Örneğin; Koçtepe Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği “Üyeler arasında bir aidiyet duygusu meydana getirme, grup ruhu yerleştirme, güç ve imkan birliği sağlayarak üyelerinin kendilerini güçlü ve güvende hissetmelerini sağlamak öncelikli görevlerimiz arasında olacaktır.” “Kendi aramızda yardımlaşma ve dayanışmayı sağlamak gerekiyor. Çünkü büyük şehir hayatı bizi birbirimizden uzaklaştırıyor, yalnızlaştırıyor ve güçsüzleştiriyor; silik birer insan haline getiriyor. Bundan korunmak için dayanışma ve güç birliği yapma mecburiyeti vardır.” İfadeleriyle derneklerin kent yaşamını kolaylaştırıcı işlevi olduğunu vurgulamaktadır.

Kuşkusuz, aynı vurgu araştırmada ele alınan bütün derneklerin web sitelerindeki ifadelerde yer almaktadır.

Göç edenlerin kentte düzenledikleri bu etkinliklerle, yöresel gelenek ve adetler yeniden üretilmekte, böylelikle bu etkinlikler kendi bölgelerinden başka bölgelere göç edenlerin, kendi kültürlerine yabancılaşmadan içinde bulundukları şehir hayatına uyumuna katkı sağlamaktadır.

Hipotezimizde belirttiğimiz gibi internet üzerinden kurulan dernekler, düzenlenen bu organizasyonlarla ilgili bilgilerin internet aracılığıyla en kısa zamanda ve daha fazla hemşehriye ulaşmasını sağlamaktadır. Organizasyondan haberdar olan aynı bölgeden göç edenler bu etkinliklere katılarak yaşadıkları kente uyum sürecine adım atmaktadırlar.

Elde edilen bulgulara bakıldığında, internet üzerinden kurulan bu derneklerin hemşehrilerine iş bulma ve ekonomik bakımdan yardımda bulunma gibi işlevlerinin olduğuna da tanık olunmaktadır:

“Kentın mevcut kurumsal yapısı yeni göç edenlere iş, konut, sağlık, sosyal güvenlik gibi kentsel yaşamın asgari

gereksinimlerini karşılamayınca hemşehrilik ilişkilerinin varlığı göç eden gruplar bakımından çok daha önemli olmuştur.”⁶

Hemşehrilik bağlarının en çok bilinen yanı ekonomiktir. Kente gelen kişilerin ilk etapta en büyük ihtiyaçları iş ve ev olmaktadır. İş ve ev bulmak kente uyum için gerekli ilk şartı sağlamaktadır. İş imkânlarını haber vermede, işe girmek için yardımcı olmada, torpil bulmada, iş kurmakta hemşehrilik ilişkilerinin payı büyüktür.

Aynı bölgeden ve yöreden göç edenler, daha çok kentlerin gece kondu mahallelerinde bir arada ve birbirlerine yakın şekilde ilişkilerini sürdürmektedirler. Bu ilişkiler hemşehriler arasında bir kümelenmeye sebep olmaktadır. Aynı kümelenme iş alanında da kendini göstermektedir. Örneğin İstanbul’daki Karadenizlilerin inşaat sektöründe önemli bir yer edinmeleri ve bölge kimliğini ön plana çıkarmaları, Mardinlilerin midyecilik yapması, Erzurum-İspirililerin fırıncılık yapması gibi.⁷ “Yarışmacı ve kapatılmış iş alanları bir taraftan hemşehriler arası dayanışmayı arttırmakta, diğer taraftan da hemşehrilik kimliğinin ya da aidiyetinin, yeniden tanımlanmasına ve pekiştirilmesine katkıda bulunmaktadır.”⁸

Çalışmada ele aldığımız dernek sitelerine baktığımızda bu dernekler internetin sunmuş olduğu imkânlardan yararlanarak hemşehrilerine iş bulmada yardımcı olmaktadır. Dernek sitelerinin duyurular kısmında çeşitli iş ilanlarına yer verilerek hemşehriler haberdar edilmektedir.

Web sitesi izleyicisi **Vanlılar Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği**’nin web sitesine yazdığı “Öncelik ile tebrikler, Site fikri çok güzel.

⁶Sema Erder, “İstanbul Küresel ve Yerel Arasında” Nerelisin Hemşehrim, Der: Çağlar Keyder, Metis Yayınları, İstanbul: 2000, s. 197.

⁷Ulaş Bayraktar, **Formelleşen Hemşehri Dayanışma Ağları: İstanbul’daki Hemşehri Dernekleri**, Toplumbilim, S. 17, İstanbul: 2003, s.107-118.

⁸Bayraktar, a. g. e., s.371.

Derneğin amacına ulaşması için faydalı olacaktır. Vanlıları bir çatı altında toplayip beraberliğe yönlendirmek için önemli bir adım. Vanlı'lar olarak fikir alisverisi ve yardımlaşma için başvurulabilecek sabit bir adresin olması hepimiz için sevindirici. Zaman ile daha da kalitesi yüksek, sadece kişisel amaçlar için değil, birliği destekleyecek ve seviyesi tartışılmayacak bir topluluk ortamı oluşmasını temenni ederek, başarılar diler, tekrar tebrik ederim...” şeklindeki mesajla bu fonksiyona atıf yapmaktadır.

Mesajdan da anlaşılacağı gibi, bu siteler memleketlerinden farklı farklı şehirlere göç etmiş hemşehrilerin birbirleriyle iletişime geçebildikleri, hemşehrilerin birbirleriyle fikir alışverişinde bulundukları ve birbirlerinden yardım isteyebildikleri bireysel çıkarları aşan bir ortam sunmaktadır.

Sitelerde yer alan yazışmalara ve amaçlara bakıldığında internet üzerinden kurulan bu dernekler, iş bulmada üyelerine yardımcı olmaya çalışmaktadır. Üyeler site aracılığıyla iş talebinde bulunmakta, aynı zamanda yine site aracılığıyla iş ilanları üyelere duyurulmakta, iş ve meslek edinme konusunda yardımcı olmaktadır. Dahası, dernekler üyelerine barınacak yer konusunda da yardımcı olmaktadır.

İncelenen dernek sitelerinden elde edilen diğer verilere göre, bu dernekler okuyan öğrencilere burs vermek gibi işlevleri de yerine getirmektedir.

Sonuç olarak; küreselleşmenin hem sebebi, hem de sonucu olan internet ve bu araç üzerinden kurulan hemşehri dernekleri, bir yandan kendi yörelerinden başka yörelere göç eden insanların yerel kültürlerini yaşama, yeniden üretme, gelecek kuşakların bu kültüre yabancılaşmalarını ortadan kaldırma; öte yandan göç ettikleri yörelerdeki yerel kültüre uyum sağlama, yaşamı kolaylaştırma gibi önemli işlevleri yerine getirdiği, her bir derneğin web sitelerinde yer alan açıklamalar incelendiğinde kolayca anlaşılabilir. Bir başka anlatımla, Kırsal kesimde yaygın olarak paylaşılan toplulukçu kültür

anlayışı, bu dernekler ve dernek üyelerince paylaşılmaktadır. Bu bağlamda çalışmanın başında benimsenen hipotezimiz de doğrulanmaktadır.

KAYNAKÇA

AKÇA, Emel; **Küreselleşme Üzerine Bir Tartışma: Kültürel Emperyalizm ve Kültürel Küreselleşme Tezleri**, www.siyasaliletisim.org, Erişim: 26.08.2010.

ALANKUŞ, Sevdâ; “Yerellikler, Yerelliğin İmkânları ve Yerel Medya”, **Global Yerel Eksende Türkiye**, Der: E.F. Keyman ve A. Y. Sarıbay, İstanbul, Alfa Yayınları, 2000.

ALTINDAL, Yonca; **Kentleşme Sürecinde Hemşehrilik Olgusu ve Mekansal Kümelenmede Yeniden Üretilen Kimlik**, <http://www.akademiktarih.com>. Erişim: 30. 07. 2010.

ARIKAN, Gülay, TACOĞLU, Tuğçe, ERDOĞAN, Seçil; “Toronto ve Priştina’daki Üniversite Öğrencilerinin Risk Alma Davranışları Açısından Karşılaştırılması”, **Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi**, S. 56, 2011.

ARTUN, Erman; **Halk Kültüründe Değişimin Topluma Etkisi ve Sonuçları**, <http://turkoloji.cu.edu.tr>, Erişim: 15. 07. 2010.

ARTUN, Erman, **Halk Kültürlerinin Gelecek Kuşaklara Taşınması**, <http://turkoloji.cu.edu.tr>, Erişim: 10. 11. 2010.

ASLANOĞLU, Rana; **Kent, Kimlik ve Küreselleşme**, Bursa, Asa Kitabevi, 1998.

-----; “Bir Kültürel Karışım Olarak Küreselleşme”, **Global Yerel Eksende Türkiye**, Der: E.F. Keyman ve A. Y. Sarıbay, İstanbul, Alfa Yayınları, 2000.

AYATA, Ayşe ; “Gecekondularda Kimlik Sorunu, Dayanışma Örüntüleri Ve Hemşehrilik”, **Toplum Bilim Dergisi**, S. 50-51, 1991.

.....; “Geleneksel ve Modern Dayanışma”, **Dünya’da ve Türkiye’de Güncel Sosyolojik Gelişmeler, I. Ulusal Sosyoloji Kongresi**, Ankara, Sosyoloji Derneği Yayınları, 1994.

BAHAR, Halil İbrahim; **Sosyoloji**, Ankara, Usak Yayınları, 2009.

BAL, Hüseyin; “Kentsel Toplum Anomi-Yabancılaşma Olgusu Kente Göç Edenlerin Alternatif Çözümü: Hemşehri Birlikleri”, **Toplum ve Göç, II. Ulusal Sosyoloji Kongresi**, Ankara, Sosyoloji Derneği Yayınları, 1997.

BAYRAKTAR, Ulaş; “Formelleşen Hemşehri Dayanışma Ağları: İstanbul’daki Hemşehri Dernekleri”, **Toplumbilim Dergisi**, S. 17, İstanbul, 2003.

BAYRAM, Nazlı; **Toplum ve İletişim**, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları, 2002.

CASTELLS, Manuel **Enformasyon Çağı: Ekonomi, Toplum ve Kültür**, Çev. Ebru Kılıç, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2006.

COŞTU, Yakup; “Küreselleşme Üzerine Bazı Düşünceler”, **Gazi Üniversitesi Çorum İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Cilt: IV, S. 7-8, 2005,

ÇEÇEN, Anıl; **Kültür ve Politika**, Ankara, Gündoğan Yayınları, 1996.

ÇİÇEK, Mustafa Fatih; **Hemşehri Derneklerinin Sosyo-Kültürel Uyuma Etkisi**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe Grubu Eğitimi Anabilim Dalı, Adana, 2009.

DEVİTO, Joseph A, KATHLEEN K. Reardon; **Kişilerarası İletişim**, Der. ve Çev: Sacide Vural, No: 27, Bişkek, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Yayınları, 2002.

ERASLAN, Pınar; **'Kitle Kültüründe Magazin Dergilerinin İşlevi ve Türkiye Sürecinde Bir Örnek: Hayat Dergisi'** (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1993.

ERDER, Sema; **Kentsel Gerilim**, Ankara, UM:ag Vakfı Yayınları, 1997.

.....; "Nerelisin Hemşehrim", **İstanbul Küresel ve Yerel Arasında**, Der: Çağlar Keyder, İstanbul, Metis Yayınları, 2000.

.....; **Ümraniye: İstanbul'a Bir Kent Kondu**, İstanbul, İletişim Yayınları, 2006.

ERDOĞAN, İrfan, ALEMDAR, Korkmaz; **Popüler Kültür ve İletişim**, Ankara, Erk Yayınları, 2005.

ERMAN, Tahire; **Kentte Ki Göçmenin Bakış Açısından Kent/Köy Kimliği "Niçin Köylüyüz Hala?"**, <http://dergiler.ankara.edu.tr>. 05. 13. 2011.

GENÇ, Yusuf; **Kentin Sosyal Değişiminde Yöresel Kültürlerin (Hemşehri Dernekleri) Rolü**, <http://www.kocaeliaydinlarocagi.org>. Erişim: 08. 11. 2010.

GERAY, Haluk; **Emperyalizmin Yeni Masalı Küreselleşme**, Der. Işık Kansu, Ankara. İmge Yayınları, 1996.

GİDDENS, Anthony; **Modernliğin Sonuçları**, Çev. Ersin Kuşdil, İstanbul, Ayrıntı Yayınları, 1998.

.....; **Küreselleşme Hayatımızı Yeniden Nasıl Şekillendiriyor**, Çev. Osman Akınhay, İstanbul, Alfa Basım Yayım Dağıtım, 2000.

GÖREGENLİ, Melek; "Kültürümüz Açısından Bireycilik- Toplulukçuluk Eğilimleri: Bir Başlangıç Çalışması", **Türk Psikoloji Dergisi**, S. 35, 1995.

GÜRCAN, Halil İbrahim; **İnternet, Küreselleşme ve Sanal Toplum**, <http://www.ekodialog.com>, Erişim: 25.07.2010.

GÜVENÇ, Bozkurt; **İnsan Ve Kültür**, İstanbul, Remzi Kitabevi, 1991.

.....; **İnsan ve Kültür**, İstanbul, Remzi Kitabevi, 2003.

GÜZEL, Mehmet **Kültürel Çalışmalar İçinde İnternet**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İletişim Bilimleri Anabilim Dalı, Kocaeli, 2006.

.....; "Küreselleşme, İnternet ve Gençlik Kültürü", **Küresel İletişim Dergisi**, S. 1, Kocaeli, 2006.

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, **Türkiye Göç ve Yerinden Olmuş Nüfus Araştırması**, <http://www.hips.hacettepe.edu.tr/TGYONA-AnaRapor.pdf>, Erişim:25.05.2009.

HARVEY, Davit; **Umut Mekanları**, Çev. Zeynep Gambetti, İstanbul, Metis Yayınları, 2008.

HOFSTEDE, Geert; **Culture's Consequences**, America, Newbury Park, C. A. Sage, 1980.

İÇDUYGU, Ahmet, SİRKECİ, İbrahim; **Cumhuriyet Dönemi Türkiye'sinde Göç Hareketleri**, İstanbul, Tarih Vakfı Yayınları, 1999.

KAĞITÇIBAŞI, Çiğdem; **Yeni İnsan ve İnsanlar**, İstanbul, Evrim Yayınevi, 1999.

.....; **Kültürel Psikoloji: Kültür Bağlamında İnsan ve Aile**, İstanbul, Evrim Yayınevi, 2000.

KARTAL, Kemal; **Kentleşme ve İnsan**, Ankara, TODAİE Yayınları, 1978.

AYHAN, Kaya, ŞAHİN, Bahar; **Kökler ve Yollar; Türkiye'de Göç Süreçleri**, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2007.

KAZMAZ, Süleyman; **Atatürk Düşüncesinde Halk Kültürü, Uluslararası Atatürk ve Türk Halk Kültürü Sempozyumu Bildirileri**, <http://www.kultur.gov.tr>. Erişim: 02. 08. 2010.

KEYMAN, Fuat, SARIBAY, Ali Yaşar; **Küreselleşme, Sivil Toplum ve İslam**, Ankara, Vadi Yayınları, 1998.

.....; **Global Yerel Eksende Türkiye**, İstanbul, Alfa Basım Yayım Dağıtım, 2000.

KEYMAN, E. Fuat; "Dünya Neyi Tartışıyor? Küreselleşme", **Doğu Batı Dergisi**, S. 18, 2002.

.....; "Kapitalizm-Oryantalizm Ekseninde Küreselleşmeyi Anlamak: 11 Eylül, Modernite, Kalkınma ve Öteki Sorunsalı", **Doğu Batı Dergisi**, S. 18, Ankara, 2002.

KONGAR, Emre; **Küreselleşme ve Kültürel Farklılıklar Çerçevesinde Ulusal Kültür**, www.kongar.org/makaleler/mak_ku.phb. Erişim: 13.09.2010.

KÖSEOĞLU, Nevzat; **Küreselleşme ve Milli Hayat**, İstanbul, Ötüken Yayınları, 2002.

KURTOĞLU, Ayça “İstanbul’un Nüfus Kompozisyonu ve Hemşehri Dernekleri”, **Dünya ve Türkiye’de Güncel Sosyolojik Gelişmeler**, Ankara, Sosyoloji Derneği Yayınları, 1994.

.....; **Hemşehrilik ve Şehirde Siyaset: Keçiören Örneği**, İstanbul, İletişim Yayınları, 2004.

.....; **Mekansalsal Bir Olgu Olarak Hemşehrilik ve Bir Hemşehrilik ı Olarak Dernekler**, <http://ejts.revues.org>., Erişim: 30.09.2010.

NİLÜFER, Narlı; **İlksel Bağlar, Hemşehrilik ve Gettolaşma**, <http://bianet.org>. Erişim: 07.08. 2010.

SARIBAY, Ali Yaşar; **Postmodernite Sivil Toplum ve İslam**, İstanbul, İletişim Yayınları, 1994.

SELEK, Cihan, KÖSEOĞLU, Özer; **Hemşehri derneklerinin Adapazarı’nın Sosyo-Ekonomik Yapısına Etkileri**, <http://www.Sosyalsiyaset.Net>. Erişim 18.12.2010.

SCHÜLER, Harald; **Türkiye’de Sosyal Demokrasi: Particilik Hemşehrilik Alevilik**, Çev. Yılmaz Tonbul, İstanbul, İletişim Yayınları, 1999.

STUART, Hall, MARTİN, Jacques; **Yeni Zamanlar 1990’larda Politikanın Değişen Çehresi**, Çev: Abdullah Yılmaz, İstanbul, Ayrıntı Yayınları, 1995.

ÖNCÜ, Ayşe; **Sivil Toplum ve Katılım**, Ed. Y. Fincancı, İstanbul, TÜSES Yayınları, 1991.

ÖNEN, Engin; “Kent, Dayanışma ve Hemşehri Dernekleri,” **2.Ulusal Sosyoloji Kongresi**, Mersin, 1996.

ÖZER, İnan; “Bir Alan Araştırması: Kentlileşme ve Kent Yaşamı”, **Dünyada ve Türkiye De Güncel Sosyolojik Gelişmeler**, Ankara, Sosyoloji Dergisi Yayınları, 1994.

ÖZDEMİR, Nebi; **Medya, Kültür ve Edebiyat**, Ankara, Geleneksel Yayıncılık, 2008.

.....; **Sanal Dünyanın Köy Monografileri**, <http://www.millifolklor.com>, Erişim: 26.02.2011.

ÖZERKMEN, Necmettin, KAHYA, Yavuz; “Organize Suç Örgütlerinin Oluşumunda Hemşehrilik İlişkilerinin Rolü”, **Polis Bilimleri Dergisi**, Cilt:10. 2008.

ÖZKAN, Abdullah; **Küreselleşme Sürecinin Medya ve Kültür Üzerindeki Etkileri**, <http://www.siyasaliletisim.org>, Erişim: 04.12.2010.

ÖZYURT, Cevat; **Küreselleşme Sürecinde Kimlik ve Farklılaşma**, İstanbul, Açılım Kitap Yayınevi, 2005.

ÜGEÖZ, Perihan; **Kültürlerarası İletişim**, İstanbul, Üstün Eserler Neşriyatevi, 2003.

ROBERTSON, Roland; **Küreselleşme**, Çev. Ümit Yolsal, Ankara, Bilim Sanat Yayınları, 1999.

SARI, Ümit; **Kitle Kültürü Ve Popüler Kültür Bağlamında, Kitle İletişim Araçlarının Kitle Kültürüne Etkileri: Örnek Olarak Popstar Türkiye Yarışması, İstanbul Üniversitesi**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü Radyo Televizyon Sinema Anabilim Dalı, İstanbul, 2006.

SCHÜLER, Harald; **Türkiye'de Sosyal Demokrasi: Particilik Hemşehrilik Alevilik**, Çev. Yılmaz Tonbul, İstanbul, İletişim Yayınları, 1999.

SENCER, Yakut; **Türkiye'de Kentleşme: Bir Toplumsal ve Kültürel Değişim Süreci**, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları, 1979.

SIĞLI, Ünsal, TIĞLI, Mehmet; "Hofstede'nin "Belirsizlikten Kaçınma" Kültürel Boyutunun Yönetmel- Örgütsel Süreçlere ve Pazarlama Açısından Tüketici Davranışlarına Etkisi", **Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi**, S. 3. 2006.

TAYLAN, Hasan, ARKLAN, Ümit; Medya Ve Kültür: Kültürün Medya Aracılığıyla Küreselleşmesi, **Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt: X, S. 1, 2008.

TEKŞEN, Adnan; **Kentleşme Sürecinde Bir Tampon Mekanizma Olarak Hemşehrilik: Ankara'daki Malatyalılar Örneği**, Ankara, T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, 2003.

TUNÇ, Aslı; "Yurttaşlık Hareketi Bir Klik Ötede mi? Küresel Direnç Platformu Olarak İnternet", Der: Mutlu Binark, Barış Kılıçbay, **İnternet Toplum, Kültür**, Ankara, Apos Yayınları, 2005.

TİMİSİ, Nilüfer; **Yeni İletişim Teknolojileri ve Demokrasi**, Ankara, Dost Kitabevi, 2003.

.....; “İnternet, Toplum ve Kültür” **Sanallığın Gerçekliği: İnternetin Kimlik ve Topluluk Alanlarına Girişi**, Der: Mutlu Binark- Barış Kılıçbay, Ankara, Epos Yayınları, 2005.

TOMLINSON, John; **Küreselleşme ve Kültür**, Çev. Arzu Eker, İstanbul, Ayrıntı Yayınları, 2004.

.....; **Kültürel Emperyalizm**, Çev. E. Zeybekoğlu, İstanbul, Ayrıntı Yayınları, 1999.

.....; **International Communication and Globalization**, edited by Ali Mohammadi, Çev. Sacide Vural, London, Sage Publication, 1997.

TÜRKDOĞAN, Orhan; **Değişme-Kültür ve Sosyal Çözülme**, İstanbul, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, 1988.

ULUYAĞCI, Canan; **Yurttaşlık ve Çevre Bilgisi**, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Web-Ofset Tesisleri, 2006.

ÜGEÖZ, Perihan; **Kültürlerarası İletişim**, İstanbul, Üstün Eserler Neşriyatevi, 2003.

YELDAN, Erinc; **Küreselleşme Sürecinde Türkiye Ekonomisi: Bölüşüm, Birikim ve Büyüme**, İstanbul, İletişim Yayınları, 2002.

YEŞİLTUNA, Dilek Çiftçi; “Hemşehri Derneklerinin İçerdiği İletişimin Yapısı” **II. Ulusal Sosyoloji Kongresi Toplum ve Göç**, Ankara, T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Sosyoloji Derneği Ortak Yayını, 1996.

YETİM, Nalan; “Küresel Üretim Yapılanmasına Kültürel Yanıtlar: Ulusal-Yerel ?” **Doğu- Batı Dergisi**, S. 18, 2002.

YILDIZ, Mete, PARLAK, Zühal Güler; **İnternet'teki Köyler**, Ankara Turhan Kitabevi, 2008.

YILMAZKOL, Özgür; **Medya Okumaları**, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 2007.

YÖRÜKHAN, Turhan; **Gecekondular ve Gecekondulu Bölgelerinin Sosyo-Kültürel Özellikleri**, Ankara, Nobel Yayınları, 2006.

YÜKSEL, N. Aysun; **Sosyal/Kültürel Değişmede ve Yeniliklerin Benimsenmesinde Kitle İletişim Araçlarının Etkisi**, Yeni Türkiye Medya Özel Sayısı:2 Ankara. 1996.

VASTİ, Arzu, ERDİL, Selin Eser, “Bireycilik ve Toplulukçuluk Değerlerinin Ölçülmesi: BenlikKurgusu (self construal scale; scs) ve Indcol Ölçeklerinin Türkçe Geçerlemesi”, **15. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi**, Sakarya, 2007.

<http://koctepekoyu.com>

<http://www.agrililardernegi.org.tr>

<http://www.batmanlilardernegi.org>

<http://www.izbingolder.com>

<http://www.egebitlisililerdernegi.com>

<http://www.diyader.org>

<http://www.mared.gen.tr>

<http://www.izmirmardernegi.com>

<http://www.vartoder.com>

<http://www.eruhder.com>

<http://www.vanlilardernegi.tr>

ÖZET

KÜLEKÇİ, Selda. Küreselleşme Sürecinde Hemşehri Dernekleri ve İnternetin Rolü, Ankara, 2011.

“Küreselleşme Sürecinde Hemşehri dernekleri Ve İnternetin Rolü” adlı bu çalışmada, küreselleşme olgusuyla birlikte gelişen ve küreselleşmeyi hızlandıran internetin ve onun üzerinden kurulan hemşehri derneklerinin, derneğin üyeleri olan toplum kesimlerine kendi yerel kültürlerini paylaşma, yeniden üretme ve yardımlaşma gibi işlevleri nasıl yerine getirdikleri irdelenmiştir. Çalışma internetin, küresel kültürü yaymasının yanı sıra, yerel olan değerleri de ürettiğini ortaya koyması açısından önem teşkil etmektedir.

Ekonomik, siyasi, kültürel ve sosyal yapılar üzerinde etkisini gösteren küreselleşme süreci kültürel anlamda iki yaklaşımı ortaya koymaktadır. Birinci yaklaşıma göre küreselleşme süreciyle birlikte farklı kültürler dünyayı saran tek hakim kültürün içinde erimektedir. İkinci yaklaşıma göre ise dünya üzerinde farklı kültürler yan yana akmaktadır.

Modernleşme hareketleriyle birlikte Türkiye de yaşanan göçler 1980’lerde küreselleşmenin de etkisiyle hız kazanmıştır. Doğup büyüdüleri memleketlerinden farklı bölgelere göç eden kırsal kesim insanı göç ettikleri coğrafyalarda yalnız kalmak ve sahip oldukları kültürü kaybetmek korkusuyla aynı kültüre sahip, aynı coğrafyadan göç etmiş hemşehrileriyle yakınlaşma ihtiyacı duymuşlardır. Zamanla bu hemşehrilik ilişkisi, hemşehri dernekleri kurularak formel hale getirilmiştir. Hemşehri dernekleri organize ettikleri faaliyetlerle bir taraftan bireyciliğin hakim olduğu kent ortamında hemşehrilerin bir araya gelmesini sağlarken, diğer taraftan kırsal kesim insanının değerlerini ve kültürlerini korumasına olanak tanımaktadır.

Böylece bir taraftan yerel kültürlerini yeniden üreterek paylaşmaktadırlar, diğer taraftan ise içinde bulundukları kültüre uyum sağlamaya çalışmaktadırlar.

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme, Kültür, Hemşehrilik, Hemşehri Dernekleri, İnternet.

ABSTRACT

KULEKCI, Selda. The Role Of The Internet And The Hometown Associations In The Globalization Process, Ankara, 2011.

In this study, titled “The Role of the internet and the hometown associations in the globalization process”, we tried to discuss how the internet, that develops along with the globalization phenomenon and thus accelerates the globalization, and the hometown associations founded over internet fulfill such functions like sharing local cultures, recreating their cultures and providing social aid for their members in the community. This study is also significant because it puts forward the fact that the internet not only spreads the global culture, but also creates local values.

The globalization process that influences the economic, political and social structures, introduces two approaches in terms of culture. According to the first approach, with the introduction of globalization process, the different cultures melt within the dominant culture that embraces the world. On the other hand, according to the second approach, different cultures in the world flow side by side.

The modernization movements have led the migrations in Turkey to accelerate in 1980's as a result of globalization. The people from the rural areas of the country, who have migrated away from their hometowns to various regions, had an urgent need to associate with their fellow countrymen that have migrated from the same area and shared the same cultures so that they would not feel lonely and would keep their original culture alive. In time, these relationships among the fellow countrymen led to the establishment of hometown associations to make them official. The hometown associations not only ensure the fellow countrymen get together in the urban atmosphere

where individualism prevails, but also gives the people from rural areas the opportunity to protect and maintain their values and cultures.

With the development of advanced communication technologies that ensure the globalization to accelerate starting from 1980's, the hometown associations have benefited this opportunity and had a chance to introduce themselves countrywide and even worldwide. Thus, they not only share their local cultures by recreating, but also they try to blend into the culture where they live in.

Key Words: Globalization, Culture, Citizenship, Fellow Townsman Association, Internet